

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Uživatelé Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří a
zhodnocení jim poskytovaných služeb**

bakalářská práce

Autor práce: Lenka Nemetová
Studijní program: Rehabilitace
Studijní obor: Rehabilitační – psychosociální péče o postižené děti, dospělé a seniory
Vedoucí práce: Mgr. David Urban, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 4. května 2012

Abstrakt

Mladí lidé, kteří odcházejí z dětských domovů, z výchovných ústavů, z výkonu trestu a ze zařízení pro ochranu léčbu jsou znevýhodněni v mnoha oblastech života. Tato znevýhodnění spolu s předsudky společnosti často vedou k tomu, že se stávají součástí skupin, které žijí na jejím okraji. Snahou domu na půl cesty je poskytnout těmto mladým lidem pomoc a podporu na jejich cestě k samostatnému životu a k jejich aktivnímu začlenění do života běžné společnosti.

Cílem práce je zmapovat sociální situaci uživatelů Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří a zhodnotit jim poskytované služby. Práce je členěna na dvě části. Část teoretickou a část praktickou. Teoretická část se zabývá faktory, které sehrávají významnou roli na cestě mladých lidí do domu na půl cesty. Popisuje jejich sociální situaci. Představuje konkrétní Dům na půl cesty v Kynšperku nad Ohří a služby poskytované jeho uživatelům. Praktická část obsahuje výzkumné šetření, v rámci kterého bylo zjišťováno, jaká je aktuální sociální situace uživatelů domu na půl cesty a zda rozsah poskytovaných služeb dostatečně pokrývá jejich potřeby. Toto kvalitativní šetření bylo realizováno metodou dotazování, technikou polostrukturovaného rozhovoru u dvou skupin respondentů. První skupinu tvořili uživatelé domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří, druhou skupinu pracovníci daného zařízení. Rozhovory všech dotazovaných byly zpracovány, prezentovány a následně shrnuty v závěrečné diskusi. Výstupem výzkumného šetření je zjištění, že uživatelé Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří vnímají poskytované služby jako potřebné a jejich rozsah postačující.

Práce může sloužit jako zhodnocení aktuálního stavu daného zařízení a zjištěné skutečnosti mohou být využity jako podklad pro optimální přizpůsobení služby potřebám uživatelů.

Abstract

Young people who leave orphanages, from youth detention centres, from prisons and from protection treatment facilities are handicapped in many areas of life. These handicaps together with prejudices of the society often lead to their becoming members of groups, which live at the edge of the society. The aim of the *Dům na půl cesty* (Halfway house) is to provide these young people with help and support in their way to independent living and their active integration into society.

The aim of this thesis is to monitor the social situation of the users of *Dům na půl cesty* in Kynšperk nad Ohří and to assess the services provided to them. The theoretical part deals with factors, which play an important role on the way of young people into the *Dům na půl cesty*. It describes their social situation. It presents concrete features of the *Dům na půl cesty* in Kynšperk nad Ohří and the services provided to its users. The practical part comprises the research, in which it was investigated what is the current sufficiently covers their needs. This qualitative investigation was carried out by interviewing, by semi structured interview technique in two groups of respondents. The first group consisted of users of the *Dům na půl cesty* in Kynšperk nad Ohří, the second group consisted of employees of the establishment. The interviews with all respondents were evaluated, presented and consequently summarized in the final discussion. The outcome of the research is the finding that users of the *Dům na půl cesty* in Kynšperk nad Ohří perceive the services as needed and of sufficient range.

The thesis can serve as an evaluation of the current status of the establishment and the findings can be used as a basis for optimum adaptation of the service to the needs of its users.

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 4. května 2012

.....

Lenka Némětová

Poděkování

Ráda bych poděkovala Mgr. Davidu Urbanovi, Ph.D. za odborné vedení mé bakalářské práce, za cenné rady a připomínky. Dále bych chtěla poděkovat za spolupráci pracovníkům a uživatelům Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří. V neposlední řadě bych chtěla poděkovat své rodině, která mi byla po celou dobu studia oporou.

Obsah

Úvod	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1. Uživatelé domu na půl cesty	10
1.1 Rodina	13
1.2 Náhradní péče	13
1.3 Ústavní péče	13
1.4 Rizika ústavní péče	15
1.4.1 Psychická deprivace	15
1.4.2 Hospitalismus	16
1.4.3 Homogenní kolektivy	17
1.4.4 Ztráta soukromí	17
1.4.5 Šikana	17
1.5 Následky ústavní výchovy	18
1.6 Integrace do společnosti	20
2. Charakteristika Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří	22
2.1 Domy na půl cesty v obecně prospěšné společnosti Pomoc v nouzi, o. p. s.	22
2.2 Dům na půl cesty v Kynšperku nad Ohří	22
2.3 Vykonávané činnosti	25
2.3.1 Poskytnutí ubytování	25
2.3.2 Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím	26
2.3.3 Sociálně terapeutické činnosti	26
2.3.4 Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí	28
3. Metodika výzkumu	29
3.1 Cíl výzkumu	29

3.2 Popis výzkumné metody	29
3.3 Charakteristika výzkumného vzorku	29
3.4 Technika sběru dat	30
3.5 Etické aspekty	31
3.6 Autentičnost dat	31
3.7 Způsob vyhodnocování dat	32
4. Výsledky rozhovorů	33
5. Diskuze	42
5.1 Závěrečné shrnutí	46
6. Závěr	47
7. Seznam použitých zdrojů	49
8. Klíčová slova	53
9. Přehled příloh	54

Úvod

Rodina je základem lidského bytí. Je místem, které nás ovlivňuje a podílí se na utváření osobnosti člověka. V rodině se člověk učí základním dovednostem, učí se přejímat sociální role, přijímat zodpovědnost za své chování a jednání. Ne všichni ale mají tu možnost v takovém prostředí vyrůstat. Jsou to děti z dětských domovů, výchovných ústavů, děti z neúplných rodin či rodin, jež jsou poznamenány patologickými jevy. V důsledku toho se tito mladí lidé po dosažení dospělosti neumějí o sebe dostatečně postarat. Zvláště pro děti opouštějící dětské domovy či výchovné ústavy je odchod velmi obtížný. Mladí lidé se ocitají ve světě, kde se o ně již nikdo nepostarává, nikdo jim neuvaří, nevypere, neřekne, co má či nemá dělat. Musí se o sebe postarat sami a naučit se všemu, co dítě zvládá z rodiny. Na pomoc těmto mladým lidem tu jsou domy na půl cesty.

Důvodem, proč jsem si jako téma své bakalářské práce zvolila problematiku uživatelů domu na půl cesty, bylo mé osobní setkání s těmito mladými lidmi. Během své dlouholeté praxe ve zdravotnictví a v sociálních službách jsem měla možnost některé z nich poznat v roli svých spolupracovníků. Ze zkušeností vím, že pohled většinové společnosti na tuto skupinu obyvatelstva je ambivalentní. Na jedné straně je na ně pohlíženo jako na ty, kteří neměli v životě štěstí a nevyrůstali v harmonickém prostředí rodiny. Proto nejsou dostatečně připraveni na vstup do samostatného života a potřebují pomoc se začleněním do společnosti. Na druhé straně jako na ty, kteří nechtějí pracovat, užívají drogy, žijí ze sociálních dávek a do společnosti se začlenit nechtějí. Proto, abych si vytvořila vlastní názor podložený reálnou zkušeností, absolvovala jsem v domě na půl cesty odbornou praxi. Zde jsem se blíže seznámila s danou problematikou a získané poznatky jsem následně využila i v předkládané bakalářské práci.

Cílem práce je zmapovat aktuální sociální situaci a potřeby uživatelů Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří. Zhodnotit, zda služby, které jsou jim poskytovány, dostatečně pokrývají jejich potřeby, případně jaké služby by pro zlepšení své sociální situace potřebovali.

Bakalářská práce je rozdělena na část teoretickou a část praktickou. Teoretická část je členěna na dvě kapitoly. V první kapitole, nazvané Uživatelé domu napůl cesty, vymezují cílovou skupinu domu na půl cesty a popisují některé, podle mého názoru významné faktory, které sehrávají výraznou roli na jejich cestě do domu na půl cesty. Za tyto faktory považují rodinu, ústavní výchovu, její rizika, následky a následnou integraci do společnosti. V druhé kapitole, nazvané Charakteristika Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří, představují konkrétní dům na půl cesty a služby, které jsou v něm uživatelům poskytovány. V praktické části je vymezen cíl mé práce. Cílem je zjistit, jaká je aktuální sociální situace uživatelů domu na půl cesty a zhodnotit, zda služby, které jsou jim poskytovány, dostatečně pokrývají jejich potřeby. Je zde představen kvalitativní výzkum, který byl prováděn v Domě na půl cesty v Kynšperku nad Ohří. Výzkum probíhal formou polostrukturovaných rozhovorů. Proto, abych získala objektivní náhled na danou problematiku, byli dotazováni jak uživatelé Domu na půl cesty, tak pracovníci daného zařízení. Na základě provedeného výzkumu jsou v rámci závěrečného shrnutí formulovány hypotézy. Výstupem praktické části je zhodnocení poskytovaných služeb – služby jsou potřebné a jejich rozsah postačující.

Při zpracování bakalářské práce jsem vycházela z odborné literatury, internetových zdrojů, interních dokumentů zařízení a v neposlední řadě z rozhovorů s odborníky.

TEORETICKÁ ČÁST

1. Uživatelé domu na půl cesty

Uživateli domu na půl cesty jsou zpravidla osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popř. pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby.¹

Potenciální uživatelé domu na půl cesty jsou velmi rizikovou skupinou, která je ohrožena mnoha negativními sociálními jevy, např. bezdomovectvím, vandalstvím, trestnou činností, drogami. Jsou odkázáni jen sami na sebe, nemají zázemí rodiny, které by jim pomohlo. Nejsou připraveni na přechod do samostatného života.² V této nelehké situaci jim s integrací do běžné společnosti napomáhají domy na půl cesty.

Vzhledem k tomu, že spektrum osob, kterým je služba dům na půl cesty určena je poměrně široké, zaměřím se ve své práci především na mladé lidi, kteří opouští ústavní zařízení. Proto, abych vytvořila obraz nejčastějších problémů, se kterými se mladí lidé potýkají při své cestě do domu na půl cesty, popíši v následující části bakalářské práce některé faktory, které na této cestě sehrávají významnou roli. Důležitou součástí rozvoje každého jedince je prostředí, ve kterém vyrůstá. Nezastupitelnou úlohu zde má rodina, která se výraznou měrou podílí na utváření jeho osobnosti. Proto se budu v následující části práce věnovat právě této problematice.

1.1 Rodina

Rodina, jako jedna z nejstarších lidských společenských institucí je jedinečným místem pro uspokojování všech potřeb dítěte. Místem, kde se mu dostává lásky, pocitu

¹ ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257 – 1289. Dostupný také z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf. ISSN 1211–1244.

² ŠMÝD, Pavel, ed.: *Metodická příručka pracovního-vzdělávacího programu pro klienty Domu na půli cesty ve Velkém Dvoře u Pohořelic*. Brno: Sdružení pěstounských rodin, 2008. s. 9.

bezpečí, vědomí sounáležitosti. „Rodina by měla znamenat pro dítě základní životní jistotu.“³ V současné době je však rodina označována jako instituce „skořápková“, nestabilní. Mnoho dětí vyrůstá s jedním rodičem, který na výchovu v některých případech nestačí. Rozvod, případně rozchod rodičů disponuje děti k těžkostem v psychologickém a sociálním fungování. „Některé děti nemají oporu v biologických rodičích vůbec, jsou takzvanými sociálními sirotky; část z nich je vychovávána v ústavních zařízeních, kde se stávají obětí známých deprivacních vlivů disponujících k sociálnímu selhání.“⁴

Rodina je nejdůležitějším faktorem působícím na dítě od nejtělejšího věku. Má výrazný podíl na utváření jeho osobnosti; v podstatě většina vlastností, názorů a konečně i životní styl jsou ovlivněny rodinnou výchovou. Na způsob výchovy v rodině působí celá řada faktorů, jako je například sociální postavení rodičů, jejich věk, vzdělání a kulturnost, početnost rodiny, způsob soužití rodičů a především kvalita této výchovy. Dítě, které nemá v rodinném prostředí svoji pevnou pozici, necítí zde zázemí a jistotu, má často zvýšenou inklinaci k účasti v různých partách, často s patologickým programem, kde může trávit svůj volný čas. Tyto skupiny se mohou vymknout standardnímu sociálnímu chování a běžným společenským normám. Členství v partě, je často provázeno záškoláctvím, zneužíváním návykových látek, alkoholu, zvýšenou kriminalitou.⁵

Matoušek a Pazlarová uvádějí: „Děti bez příznivých podmínek pro vývoj lze považovat za ohrožené, neboť je pravděpodobné, že bude ovlivněno jejich sociální fungování i v dospělosti. Jinak řečeno, budou u nich častější projevy sociálního selhání.“⁶ Termínem ohrožená či riziková mládež označuje Labáth: „ty dospívající, u nichž je následkem spolupůsobení více faktorů zvýšená náchylnost, oproti běžné populaci, k nepřiměřenému chování a zvýšená pravděpodobnost selhání v oblasti psychické i sociální.“⁷

³ MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. 98 s. ISBN 80-85282-83-6.

⁴ MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ (eds.). *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. s. 267. ISBN 80-7367-002-X.

⁵ MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. s. 99 – 100. ISBN 978-80-247-2310-5.

⁶ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010. s. 18. ISBN 978-80-7367-739-8.

⁷ VOJTOVÁ, Věra. Kapitoly ze základů etopedie. In. PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: PAIDO, 2006. s. 361. ISBN 978-80-7315-198-0.

Rovněž Matoušek a Kroftová se zabývají mnoha faktory, které ovlivňují rizikové chování mládeže. Kromě vrozených faktorů jako jsou syndrom hyperaktivity, vrozené anomálie osobnosti, deficit rozumových schopností či neatraktivní zevnějšek, zahrnují mezi tyto faktory také mimo jiné selhávání rodiny, školu, vrstevnické skupiny, masová média a další rizikové faktory, jako jsou např. alkohol, drogy, rizikové sexuální chování a jiné.⁸

Neplní-li rodina základní funkce, které jsou s ní spojovány, především funkci vážící se na formování emocionálního zázemí a funkci socializačně-výchovnou může být dítě deprivováno i ve vlastním rodinném zázemí. Dítě je vystaveno deprivacním činitelům ve vlastní rodině v případech, kdy se rodiče o dítě nemohou, nedovedou, nechtějí starat, případně dítě týrají a zneužívají. V některých rodinách je dítě vystaveno tak negativním vývojovým podmínkám, že je třeba ho z takových rodin odebrat, aby byly zajištěny základní podmínky jeho vývoje.⁹

Výchova dětí a péče o jejich příznivý vývoj je především právem a povinností obou rodičů. Jak již bylo uvedeno, ne všichni rodiče se však chtějí nebo mohou o své děti starat. V situacích, kdy děti nemohou z nejrůznějších důvodů vyrůstat ve vlastní rodině, je nutné hledat optimální formu náhradní péče, která je také obsahem činnosti orgánů sociálně-právní ochrany dětí.¹⁰ V těchto situacích musí zasahovat stát. Ten často ve spolupráci s různými nestátními organizacemi zajišťuje dítěti náhradní výchovu.

V této kapitole jsem poukázala na významnou úlohu rodiny v životě každého jedince. V následující kapitole se zaměřím na oblast náhradní péče, která nahrazuje funkci rodiny, jež není schopna dítěti poskytnout péči, která je klíčová pro zdravý růst, vývoj a zařazení jedince do společnosti.¹¹

⁸ MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003. s. 27 – 111. ISBN 80-7178-771-X.

⁹ ŠULOVÁ, Lenka. Psychická deprivace a traumatizace. In: BECHYŇOVÁ, Věra a kol. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*, Praha: Ireas, 2007. s. 92 -93. ISBN 978-80-86684-47-5.

¹⁰ MPSV.CZ: Náhradní výchova [online]. MPSV, © 2009 [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7297>

¹¹ KOKAISL, Petr: *Integrace dětí z dětského domova do běžného života*. [online]. © 2005 – 2012, cit [15.3.2012]. Dostupné z: http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=integrace_deti_z_detskeho_domova_do_bezneho_zivota#fn_9

1.2 Náhradní péče

Pojem náhradní péče nebo se také používá náhradní výchova dítěte, se v zákoně o rodině neobjevuje. Používá se však v teorii i v praxi. Jde o situaci, kdy o dítě nepečují jeho vlastní rodiče (ani jeden z nich) a dítě je takto do výchovy svěřeno někomu jinému rozhodnutím soudu.¹²

Matějček rozděluje formy náhradní péče o děti následovně:

Náhradní rodinná péče *„je forma péče o děti, kdy je dítě vychováváno náhradními rodiči v prostředí, které se nejvíce podobá životu v přirozené rodině. Tou je u nás adopce, neboli osvojení a pěstounská péče“*.¹³

Náhradní výchovná péče – *„je forma péče o děti, které nemohou být z nejrůznějších důvodů vychovávány ve vlastní rodině. Nejčastěji jde o péči ústavní, v níž je dítě vychováváno až do své dospělosti.“*¹⁴

Pro potřeby této práce se dále budu podrobněji zabývat pouze problematikou ústavní péče, neboť zkušenost s ústavní péčí má velká část uživatelů domů na půl cesty.

1.3 Ústavní péče

Děti, které jsou umístovány do institucionální péče, lze rozdělit do čtyř skupin. První skupinu dětí tvoří děti osamělé, tzv. oboustranní sirotci, jejichž počet je zanedbatelný. Další skupinou jsou děti ohrožené, které pocházejí ze sociálně slabého a neuspořádaného rodinného prostředí, jejichž výchova je ve zvýšené míře ohrožena sociálně patologickými jevy. Třetí skupinu tvoří děti rizikové, tzn. děti s výchovnými problémy, špatnou školní docházkou, experimentující s drogami atp. Do čtvrté skupiny

¹² MACHÁČKOVÁ, Lenka. Formy náhradní péče o dítě podle zákona o rodině. AUPO: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Fakulta Iuridica [online]. 2000, roč. 2 [cit. 2.10.2011]. ISSN 1212-107X. Dostupné z: http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_15.pdf

¹³ MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. s. 31. ISBN 80-7178-304-8.

¹⁴ MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. s. 31. ISBN 80-7178-304-8.

lze zařadit děti, které již mají zkušenosti s kriminalitou a u nichž je odůvodněná obava, že budou v trestné činnosti dále pokračovat.¹⁵

Jak jsem již uvedla, jednou z forem náhradní výchovy je také ústavní výchova. Ústavní výchova je nařízena soudem tehdy, jestliže je výchova dítěte vážně ohrožena nebo narušena a jiná výchovná nařízení nevedla k nápravě nebo jestliže ji rodiče či osoby odpovědné za výchovu dítěte nemohou nebo nechtějí zabezpečit.¹⁶

Ústavní výchova může být nařízena jen u nezletilého dítěte a z důležitých důvodů ji může soud prodloužit až o 1 rok po dosažení jeho zletilosti. Je nařizována ve prospěch dítěte.¹⁷

Ochranná výchova je uložena soudem v případě mladistvých pachatelů ve věku od 15 do 18 let, kteří spáchali trestný čin, nebo v případě trestně neodpovědných dětí mladších 15 let, které se dopustily činu jinak trestného. Je ukládána jako ochrana společnosti před dítětem.¹⁸

Oblast náhradní péče o děti a mladistvé v České republice je dlouhodobě vnímána jako problematická. Dilema rodina versus instituce je předmětem diskusí laické i odborné veřejnosti. Na jedné straně se dostává velkého prostoru názorům: „že je již „mrtvá“, překonaná a nepotřebná.“¹⁹ Na druhé straně se řada odborníků shoduje na tom, že institucionální výchova je velmi potřebná, ale je ji třeba změnit tak, aby skutečně naplňovala potřeby dětí a jejich specifické cíle.²⁰

Rovněž Matoušek uvádí, že ústavní péče plní mnoho významných funkcí, jako je např. funkce podpory, péče, výchovy, resocializace, ale přes veškerou snahu nemůže plně nahradit rodinnou péči. S tím je spojena celá řada rizik a problémů, se kterými se dítě musí v průběhu svého života vyrovnávat.²¹ Některými riziky, která s sebou nese ústavní péče, a která mohou mít negativní vliv na celý život dítěte, se budu zabývat v následující části práce.

¹⁵ Hodnocení systému péče o ohrožené děti / archiv stránek MVCR.CZ, červen 2008 [online]. MVCR, © 2005 [cit. 5.11.2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/mladez1016.html>

¹⁶ MPSV.CZ: Náhradní výchova [online]. MPSV, © 2009 [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7297>

¹⁷ MPSV.CZ: Náhradní výchova [online]. MPSV, © 2009 [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7297>

¹⁸ MPSV.CZ: Náhradní výchova [online]. MPSV, © 2009 [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7297>

¹⁹ ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy*. Praha: Portál, 2007. s. 34. ISBN 978-80-7367-318-5.

²⁰ ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy*. Praha: Portál, 2007. s. 34 - 40. ISBN 978-80-7367-318-5.

²¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1999. s. 22 - 23. ISBN 80-85850-76-1.

1.4 Rizika ústavní péče

Jak jsem již uvedla ústavní péče má nezanedbatelná rizika. Tato rizika se liší podle toho, v kterém věku a v jaké životní situaci se klient do ústavní péče dostal. Matoušek ve své práci Ústavní péče uvádí zejména tato hlavní rizika: psychická deprivace, hospitalismus, homogenní kolektivy, šikanování, ztráta soukromí.²²

1.4.1 Psychická deprivace

Psychická deprivace je způsobena zejména selháním či ztrátou rodinného zázemí a následně dlouhodobým pobytem v ústavní péči. Tato porucha zasahuje celou osobnost dítěte.²³ Je definována jako: „*psychický stav, vzniklý následkem takových životních situací, kdy subjektu není dána příležitost uspokojovat některé základní psychické potřeby v dostačující míře a po dosti dlouhou dobu.*“²⁴ Jinými slovy je také definována jako „*nedostatečné uspokojování základních psychických potřeb po určitou, dosti dlouhou dobu*“.²⁵

Pro zdravý vývoj dítěte je důležité, aby vedle jeho základních potřeb biologických byly uspokojovány i základní potřeby psychické. Právě tyto potřeby nebývají optimálně naplňovány u dětí, které vyrůstají v ústavních zařízeních.

Matějček a Langmeier rozdělili psychické potřeby do těchto pěti kategorií:

1. Potřeba stimulace - potřeba optimálního přívodu podnětů, co do jejich variability, modality, kvantity a kvality s ohledem na konkrétní individuální dítě.
2. Potřeba smysluplného světa“, řádu v chaosu podnětů neboli potřeba podmínek pro účinné učení.

²² MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní výchova*. Praha: SLON, 1999. s. 118 - 120. ISBN 80-85850-76-1.

²³ GOTTWALDOVÁ, Martina: Dlouhodobá příprava dětí s nařízenou ústavní výchovou na vstup do samostatného života: Metodická příručka Poradenského centra pro děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou Centra J. J. Pestalozziho Chrudim. [online]. 2006, [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: http://www.otevridvere.cz/download/metodicka_prirucka.pdf

²⁴ MATĚJČEK, Zdeněk. Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace. Praha: Psychické centrum, 1997. s. 8. ISBN 80-85121-89-1.

²⁵ LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. s. 289. ISBN 80-247-1284-9.

3. Potřeba jistoty, bezpečí - interpersonálního vztahu typu „matka - dítě“.
4. Potřeba osobní identity - potřeba sociálního začlenění do širšího okruhu lidí.
5. Potřeba „otevřené budoucnosti“- potřeba životní perspektivy či „životního smyslu.“²⁶

V českém prostředí negativní vliv ústavní výchovy na osobnost dítěte demonstruje i výzkum Zdeňka Matějčka, Věduny Bubleové a Jiřího Kovaříka²⁷, který potvrzuje, že: *„deprivované děti vyrůstající v ústavu mají prokazatelně horší tělesné a duševní zdraví, více kriminálního chování, horší výsledky ve škole, nižší celkovou úroveň dosaženého vzdělání, horší uplatnění na trhu práce než děti vyrůstající v jiné formě náhradní péče.“*²⁸ Psychická deprivace způsobuje sociální handicap, který výrazně znemožňuje možnost začlenění dětí do společnosti po opuštění ústavního zařízení.

1.4.2 Hospitalismus

Za další závažný problém spojený s ústavní péčí lze považovat tzv. hospitalismus, který je způsoben dlouhodobým pobytem v ústavním zařízení. Je definován jako: *„stav dobré adaptace na umělé ústavní podmínky doprovázený snižující se schopností adaptace na neústavní „civilní“ život.“*²⁹ *„V ústavu mívá klient plné zaopatření. Klient se stýká s omezeným počtem spoluobyvatel ústavu a obvykle s nepočetným týmem odborníků. Pohybuje se v omezeném prostoru ústavu a jeho blízkého okolí. Je samozřejmě snazší orientovat se v tomto redukovaném světě s redukovanými odpovědnostmi, než v komplexním, nepřehledném světě.“*³⁰ Tato adaptace způsobuje, že klienti dětských domovů mají v dospělosti problém žít samostatně. Dalším nedostatkem dětských domovů je nedostatečná individuální péče a podpora individuality dětí.

²⁶ MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2008. s. 209. ISBN 978-80-7367-502-8.

²⁷ MATĚJČEK, Zdeněk. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace*. Praha: Psychické centrum, 1997. 69 s. ISBN 80-85121-89-1.

²⁸ MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010. s. 35. ISBN 978-80-7367-739-8.

²⁹ MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1999. s. 118. ISBN 80-85850-76-1.

³⁰ MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1999. s. 118. ISBN 80-85850-76-1.

1.4.3 Homogenní kolektivy

Velké, homogenní kolektivy, vyskytující se v ústavech, jsou netypické pro rodinný život a těžko vedou ke korigování individuálního chování. Nevhodné je rovněž prostředí, ve kterém se vyskytuje velký kolektiv stejně starých dětí. Tento model je pro normální rodinu nepřirozený.³¹

1.4.4 Ztráta soukromí

Jako další negativní prvek ústavní výchovy lze označit ztrátu soukromí. V některých zařízeních jako jsou například vesničky SOS nebo dětské domovy rodinného typu je soukromí omezené jen málo. Děti zde vytvářejí „rodinné“ skupiny, jimž se věnuje stále týž vychovatel. Ve velkých internátních dětských domovech je soukromí dětí značně omezeno. Obyvatel ústavu je stále nucen se podřizovat nějakému danému režimu. *„Domov se dá definovat jako místo, kde nejvíce můžeme být sami sebou a nejméně musíme dodržovat konvenci svých společenských rolí. V tomto smyslu ústav domovem téměř nikdy není.“*³²

1.4.5 Šikana

Termín šikanování se užívá k označení násilného chování klientů vůči klientům. Ve všech dobách a ve všech zemích však i personál ústavů zneužíval své moci nad klienty k jejich nepřiměřenému trestání, ponižování. Šikanování zahrnuje jak fyzické, tak psychické týrání. Klienti mohou být zneužíváni i sexuálně. Živnou půdou pro šikanování jsou všechny uzavřené instituce s autoritativním režimem. V nich se násilí může stát pozitivně hodnoceným způsobem uplatnění potřeb a práv jednotlivce.

³¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1999. s. 118. ISBN 80-85850-76-1.

³² MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1999. s. 118. ISBN 80-85850-76-1.

Největší autoritu mají nejagresivnější příslušníci personálu a nejbrutálnější chovanci. Věznice a výchovné ústavy pro mládež mají tendenci vytvářet zvláštní subkulturu, v níž jsou násilné činy posuzovány zcela odlišně, než jak je posuzuje občanská společnost a soudy.³³

V této části práce jsem popsala některá rizika spojená s ústavní péčí. V následující části se zaměřím na její následky.

1.5 Následky ústavní péče

Mladí dospělí, odcházející z ústavních zařízení, jsou zvyklí na neustálou péči, která jim byla ze strany zaměstnanců poskytována. Nejčastější problémy, se kterými se mladí lidé setkávají, jsou především důsledkem „vícehvězdičkového“ hotelového stylu výchovných podmínek a přístupů.³⁴

Děti, které žijí v určité ekonomické a sociální jistotě zajištěné dětským domovem, odchodem z něj tuto jistotu ztrácí. Jsou nesamostatní, neschopní postarat se sami o sebe. Chybí jim reálná představa života mimo ústavní zařízení. Jsou sociálně izolovaní, většinu svého volného času tráví v prostoru zařízení či jeho bezprostředním okolí. Omezují se na vztahy především uvnitř zařízení. Vzhledem k tomu, že neměli nebo nemají možnost poznat zázemí rodiny a vše co je spojeno s jejím chodem a zajištěním, potýkají se po opuštění zařízení s existenčními problémy a problémy v partnerských vztazích. Následně pak velmi snadno v partnerství a rodičovství selhávají. Postrádají člověka, který by pro ně byl oporou, pro nějž by se snažili něčeho dosáhnout. Často mají problémy ve vztazích, neboť neumějí nebo neznají běžné způsoby chování a komunikace.³⁵

³³ MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1999. s. 118. ISBN 80-85850-76-1.

³⁴ GOTTWALDOVÁ, Martina. *Dlouhodobá příprava dětí s nařízenou ústavní výchovou na vstup do samostatného života*: Metodická příručka Poradenského centra pro děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou Centra J. J. Pestalozziho Chrudim. [online]. 2006, [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: http://www.otevridvere.cz/download/metodicka_prirucka.pdf

³⁴ MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1999. s. 63. ISBN 80-85850-76-1.

³⁵ FOLDA, Jan, ed. *Systém náhradní péče o děti a mladistvé & následné péče o mladé lidi odcházející z náhradní péče v České republice*. [online]. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2009. s.4 [cit. 3.12.2011]. ISBN 978-80-254-4799-4. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/res/data/002/000503.pdf>

Schází jim příprava na zaměstnání, nemají dostatečně osvojeny pracovní návyky, neumějí respektovat pro ostatní zaměstnance samozřejmá pravidla. Nemají dostatečné vzdělání, často jsou vyučeni v jiném oboru, než kterému se chtějí věnovat. Případné vzdělání nejsou často schopni uplatnit v praxi. Chybí jim motivace k aktivnímu trávení volného času, užívají si možnosti nemuset se povinně něčeho účastnit. Jejich dlouhodobý pobyt v ústavním zařízení má negativní vliv na jejich psychosociální vývoj, velmi často mají poruchy chování.³⁶

Určitě by neměl být opomíjen fakt, že většinová společnost nijak neusnadňuje mladým lidem opouštějícím ústavní zařízení jejich resocializaci. Již v samém počátku svého dospělého života jsou stigmatizováni pobytem v ústavu a hendikepováni svou minulostí.³⁷

V zásadě lze problémy mladých lidí odcházejících z náhradní péče shrnout do tří velkých oblastí – sociální nepřipravenost, ekonomická nesamostatnost a chybějící emocionální podpora.³⁸

Všechny tyto uvedené faktory často způsobují selhání mladého člověka po odchodu z ústavního zařízení. Mnozí končí v řadách dlouhodobě nezaměstnaných, nemohou si udržet bydlení a jsou svými osobními problémy strháváni ke společensky nežádoucím činnostem, jako je kriminalita, drogová závislost, prostituce apod.).³⁹

S výše uvedenou problematikou – následky ústavní péče – úzce souvisí i integrace mladých lidí do společnosti. Touto problematikou se budu zabývat v následující části práce.

³⁶ FOLDA, Jan, ed. *Systém náhradní péče o děti a mladistvé & následné péče o mladé lidi odcházející z náhradní péče v České republice*. [online]. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2009. s.4 [cit. 3.12.2011]. ISBN 978-80-254-4799-4. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/res/data/002/000503.pdf>

³⁷ GOTTWALDOVÁ, Martina: *Dlouhodobá příprava dětí s nařízenou ústavní výchovou na vstup do samostatného života: Metodická příručka Poradenského centra pro děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou Centra J. J. Pestalozziho Chrudim*. [online]. 2006, [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: http://www.otevridvere.cz/download/metodicka_prirucka.pdf

³⁸ FOLDA, Jan, ed. *Systém náhradní péče o děti a mladistvé & následné péče o mladé lidi odcházející z náhradní péče v České republice*. [online]. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2009. s.4 [cit. 3.12.2011]. ISBN 978-80-254-4799-4. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/res/data/002/000503.pdf>

³⁹ GOTTWALDOVÁ, Martina: *Dlouhodobá příprava dětí s nařízenou ústavní výchovou na vstup do samostatného života: Metodická příručka Poradenského centra pro děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou Centra J. J. Pestalozziho Chrudim*. [online]. 2006, [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: http://www.otevridvere.cz/download/metodicka_prirucka.pdf

1.6 Integrace do společnosti

Každým rokem se z ústavní péče do samostatného života zařazuje na zhruba 250 mladistvých. Systém péče o mladistvé, kteří vyrostli v ústavní péči, je zcela nevyhovující, neboť nedostatečně připravuje mladistvé na odchod do samostatného života.⁴⁰

V mnoha případech se od mladých lidí, kteří opouštějí náhradní péči, očekává nezávislost ve velmi mladém věku, výrazně nižším než u jejich vrstevníků, kteří vyrůstají v původních rodinách. Pro mladé lidi, kteří odcházejí z pevně organizovaných ústavních zařízení, bývá krok k nezávislosti a zapojení do společnosti jako nezávislých dospělých zvláště náročný.⁴¹

Po ukončení střední školy zažívají tito lidé život dospělého občana se všemi složitostmi, které se musejí naučit řešit: najít si bydlení, práci, naučit se postarat sám o sebe, hospodařit s penězi, uvařit si, vyprat. Zkrátka přebrat plnou zodpovědnost za svůj život. Dům na půl cesty by neměl být náhradou či pokračovatelem dětského domova nebo podobné instituce, ale spíše odrazovým můstkem do dospělosti.⁴²

Významným rizikovým faktorem je návrat dítěte do původní rodiny po skončení ústavní péče. S rodinou není velmi často vůbec odborně pracováno, a dítě se vrací do stejně patologického rodinného prostředí, ze kterého bylo předtím odebráno. Dochází pak i k takovým jevům, jako je okradení dítěte a zneužití jeho důvěry těmi nejbližšími.⁴³ Tuto situaci potvrdily výsledky analýzy provedené Ministerstvem vnitra České republiky v roce 2007, která poskytuje údaje o mladých lidech, kteří se po pobytu v institucionální péči vrátili do své původní rodiny. Celkem 41 % z nich se po opuštění

⁴⁰ KOKAISL, Petr: *Integrace dětí z dětského domova do běžného života*. [online]. © 2005 – 2012, cit [15.3.2012]. Dostupné z: http://krajane.cz/geografie-nab/doku.php?id=integrace_deti_z_detskeho_domova_do_bezneho_zivota#fn_9

⁴¹ LERCH, Véronique. Na mně záleží: Mezinárodní kampaň zaměřená na odchod z náhradní péče. *Na mně záleží. SOS Children's Villages International* [online]. 2009, září (4) [cit. 9.3.2012]. Dostupné z <http://www.sos-childrensvillages.org/What-we-do/Child-Care/Quality-in-Care/Advocating-Quality-Care/Documents/Zpravodaj-nasledne-pecce-definitivni-verze-web.pdf>

⁴² PLCH, Robert. Vstříc úspěšnému startu do dospělosti. *Sociální práce* [online]. 2003, 2 (10) [cit. 4.3.2012]. ISSN 1213-624. Dostupné z: <http://socialniprace.cz/soubory/2003-2-091001164720.pdf>

⁴³ GOTTWALDOVÁ, Martina: *Dlouhodobá příprava dětí s nařízenou ústavní výchovou na vstup do samostatného života*: Metodická příručka Poradenského centra pro děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou Centra J. J. Pestalozziho Chrudim. [online]. 2006, [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: http://www.otevridvere.cz/download/metodicka_prirucka.pdf

institucionální péče dopustilo trestné činnosti.⁴⁴ Návrat do původní rodiny býval bohužel jedinou možností řešení bytové otázky mladého člověka odcházejícího z ústavní péče, dokud nevznikla taková zařízení, jako jsou domy na půl cesty.

Z předchozího textu práce vyplývá, že každý jedinec je velmi silně ovlivněn prostředím, ve kterém vyrůstá. Právě rodina je tím prostředím, které výraznou měrou ovlivňuje vývoj dítěte a utváří jeho osobnost. Může nejpřirozenějším způsobem uspokojovat jeho základní psychické potřeby a být modelem mezilidských vztahů, který si dítě ponese dál do života.⁴⁵ V rodině by mělo dítě vyrůst v harmonickou osobnost, která bude připravena na vstup do samostatného života. Jak jsem již uvedla, některé děti však z různých důvodů nemají možnost v takovém prostředí vyrůstat. Domovem jim jsou dětské domovy, které přes veškerou snahu nemohou plně nahradit rodinnou péči. S tím je spojena celá řada výše popsaných problémů, se kterými se dítě musí v průběhu svého života vyrovnávat. Za negativní důsledky ústavní výchovy, které jsou potvrzeny praxí i výzkumy, lze označit skutečnost, že jedinci, kteří prožili velkou část dětství v ústavu, nejsou často dostatečně připraveni na běžný život a nejsou schopni integrovat se bez problémů do společnosti.⁴⁶ Napomoci v této tíživé situaci jim mohou již zmiňované domy na půl cesty. Domy na půl cesty jsou koncipovány jako: „*Dočasné ubytování pro klienty, kteří před tím byli v dlouhodobé ústavní péči. Klienti za ubytování platí, udržují sami svou domácnost, chodí do zaměstnání nebo do školy. S ubytováním jsou obvykle spojeny určité služby a programy, jiné úmyslně nikoli, aby byl klient nucen vyhledávat je mimo d. n. p. c., v němž je ubytován.*“⁴⁷

Jeden takový konkrétní dům na půl cesty, kde se snaží mladým lidem v tíživé sociální situaci poskytnout pomoc a podporu při integraci do společnosti, bych ráda představila v následující kapitole.

⁴⁴ FOLDA, Jan, ed. *Systém náhradní péče o děti a mladistvé & následné péče o mladé lidi odcházející z náhradní péče v České republice*. [online]. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2009. s.4 [cit. 3.12.2011]. ISBN 978-80-254-4799-4. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/res/data/002/000503.pdf>

⁴⁵ MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. s. 16. ISBN 80-85282-83-6.

⁴⁶ KOKAISL, Petr: *Integrace dětí z dětského domova do běžného života*. [online]. © 2005 – 2012, [cit. 15.3.2012]. Dostupné z: http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=integrace_deti_z_detskeho_domova_do_bezneho_zivota#fn__9

⁴⁷ MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. 271 s. ISBN 978-80-7367-368-0.

2. Charakteristika Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří

2.1 Domy na půl cesty v obecně prospěšné společnosti Pomoc v nouzi, o. p. s.

Služba dům na půl cesty (dále jen DNPC) je v rámci obecně prospěšné společnosti Pomoc v nouzi, o. p. s. koncipována jako třístupňový systém sociální služby. Tvoří jej DNPC Nebanice, DNPC Kynšperk nad Ohří a tzv. startovací byty v Chebu, v Sokolově a v Kynšperku nad Ohří.⁴⁸

DNPC Nebanice je 1. stupněm – tzv. vstupním zařízením. Poskytuje své služby uživatelům, kteří vzhledem ke své minulosti potřebují pomoc a podporu v pozvolném přechodu z režimového zařízení k neústavnímu poskytování služby.

DNPC Kynšperk nad Ohří je 2. stupněm. Je určen uživatelům, kteří již zvládli prvotní adaptaci po výstupu z ústavní výchovy a prokázali předpoklady a motivaci k dalšímu rozvoji svého osobnostního růstu.

Startovací byty jsou 3. stupněm služby. Jsou určeny těm uživatelům, kteří prokazatelně směřují k naplnění svých osobních cílů, které jsou v souladu s posláním DNPC a tím je vést samostatný a plnohodnotný život.⁴⁹

V následující části práce se budu nadále věnovat pouze Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří, v němž bude výzkum proveden.

2.2 Dům na půl cesty v Kynšperku nad Ohří

Kynšperk nad Ohří je menší město s dobře rozvinutou infrastrukturou a dobrou dopravní obslužností, která činí bezproblémově dostupná města Cheb, Sokolov a Karlovy Vary.

⁴⁸ Pomoc v nouzi, o. p. s. [online]. © 2010 [cit. 4.3.2012]. Dostupné z: <http://www.pomocv nouziops.cz/www/script/main.php?ac=stranka&id=2&menu=2>

⁴⁹ Pomoc v nouzi, o. p. s. [online]. © 2010 [cit. 21.11.2011]. Dostupné z: <http://www.pomocv nouziops.cz/www/script/main.php?ac=stranka&id=2&menu=2>

DNPC je lokalizován v centru města, v rodinném domě a je obklopen zahradou. Byl založen v roce 1999. Společnost Pomoc v nouzi, o. p. s. poskytuje tuto službu od 1. 1. 2009, kdy ji převzala od Sociálních služeb, p. o. v Kynšperku nad Ohří.⁵⁰

Jak jsem již uvedla DNPC Kynšperk nad Ohří je druhým stupněm služby. Je určen uživatelům, kteří již zvládli prvotní adaptaci v DNPC v Nebanicích po výstupu z ústavní výchovy a prokázali předpoklady a motivaci k dalšímu rozvoji osobnostního růstu. Tito uživatelé by již měli mít vyřešeny formální předpoklady pro fungování ve společnosti. To znamená, že mají potřebné doklady, zajištěny dávky, jsou zaměstnání, případně evidováni na úřadu práce, studují, jsou zapojeni v dobrovolnické nebo veřejné službě.⁵¹

DNPC v Kynšperku nad Ohří poskytuje nepřetržitě dvě pobytové služby. Službu dům na půl cesty s kapacitou 6 lůžek a azylový dům s kapacitou 6 lůžek.⁵²

Posláním domu na půl cesty je poskytnout pomoc a podporu uživatelům ze znevýhodněného sociálního prostředí. Napomáhat změnám v chování a postojích mladých lidí, kteří se ocitli v obtížné životní situaci tak, aby dokázali lépe uspět v samostatném životě. Zaměřuje se na emocionální, psychické a sociální následky nedostatečné nebo nepřiměřené péče o dítě, či následky institucionální výchovy.⁵³

Cílem je integrovat mladé lidi se specifickými potřebami, kteří se nacházejí v obtížné životní situaci do běžné společnosti.⁵⁴

Cílovou skupinou jsou zletilí uživatelé zpravidla do 26 let věku (prioritně z Karlovarského kraje), kteří mají za sebou pobyt v dětských domovech, ve výchovných ústavech nebo v pěstounské péči, v léčebnách či vězeních a chtějí spolupracovat na zlepšení své životní situace. Určitou zvláštností DNPC je, že v zařízení mohou bydlet i uživatelé se svými dětmi.⁵⁵

⁵⁰ Pomoc v nouzi, o. p. s. [online]. © 2010 [cit. 21.11.2011]. Dostupné z: http://www.pomocvnouziops.cz/files/VZ_2009.pdf

⁵¹ PISÁR, Robert a kol. *Metodika pro poskytování služby sociální péče v DNPC*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

⁵² PISÁR, Robert a kol. *Metodika pro poskytování služby sociální péče v DNPC*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

⁵³ PISÁR, Robert. *Domácí řád Domu na půl cesty Kynšperk nad Ohří a Nebanice*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

⁵⁴ PISÁR, Robert. *Domácí řád Domu na půl cesty Kynšperk nad Ohří a Nebanice*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

⁵⁵ PISÁR, Robert. *Domácí řád Domu na půl cesty Kynšperk nad Ohří a Nebanice*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

Poskytovaná služba není mimo jiné určena osobám závislým na návykových látkách, se zdravotním omezením vyžadující bezbariérový přístup či osobám, jejichž zdravotní stav vylučuje poskytnutí této sociální služby.⁵⁶

Služby jsou poskytovány na základě dodržování zásad, jako je rovný přístup ke všem uživatelům, respektování individuality a lidské důstojnosti, přizpůsobení poskytované služby potřebám uživatele a jeho osobním cílům.⁵⁷

V DNPC je zaměstnáno 5 pracovníků, kteří jsou uživatelům k dispozici 24 hodin denně. Každý uživatel má svého klíčového pracovníka. Ten by měl být uživateli osobou nejbližší, s tím se uživatel radí, konzultuje své problémy. Kromě individuálních konzultací, zde jedenkrát týdně probíhají komunity, kde se schází všichni uživatelé a řeší společné problémy, plánují program. Pravidla pro život a používání společných zařízení a věcí v domě jsou zakotveny v Domácím řádu DNPC. Mezi ta, která, nelze porušit, patří zákaz alkoholu, drog, násilí, krádeže, odmítání práce či povinného programu.⁵⁸

Při poskytování služby je uplatňována individuální a skupinová sociální práce, práce s rodinou i komunitou. Pracovníci poskytují základní sociální poradenství. Při práci je využívána především metoda rozhovoru, aktivního naslouchání, pozorování. Při odchodu uživatele metoda dotazníku, v němž se mohou uživatelé vyjádřit ke kvalitě poskytované služby. Na základě vyhodnocení takto získaných dat mohou pracovníci lépe pochopit tíživost životní situace nově přichozích uživatelů a službu tak co nejlépe přizpůsobit jejich potřebám.⁵⁹

Činnosti, kterými je tato pomoc realizována v daném zařízení, podrobněji popíši v následující části práce.

⁵⁶ Pomoc v nouzi, o. p. s. [online]. © 2010 [cit. 4.3.2012]. Dostupné z: <http://www.pomocvnouziops.cz/www/script/main.php?ac=stranka&id=2&menu=2>

⁵⁷ Pomoc v nouzi, o. p. s. [online]. © 2010 [cit. 4.3.2012]. Dostupné z: <http://www.pomocvnouziops.cz/www/script/main.php?ac=stranka&id=2&menu=2>

⁵⁸ PISÁR, Robert. *Domácí řád Domu na půl cesty Kynšperk nad Ohří a Nebanice*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

⁵⁹ *Rozhovor s Ondřejem Zákem, vedoucím Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří. Kynšperk nad Ohří 20.1.2012.*

2.3 Vykonávané činnosti

Služby, které jsou poskytovány v domech na půl cesty, obsahují tyto základní činnosti: poskytnutí ubytování, zprostředkování kontaktu se společenským prostředím, sociálně terapeutické činnosti, pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí.⁶⁰

Jednotlivé činnosti tak jak jsou poskytovány v DNPC v Kynšperku nad Ohří nyní podrobněji popíši.

2.3.1 Poskytnutí ubytování

Kapacita zařízení je 12 míst. K dispozici je 5 dvoulůžkových a 2 jednolůžkové pokoje, z toho, jak jsem již uvedla, 6 míst je určeno pro službu DNPC. Pokoje jsou standardně vybaveny (lůžko, šatní skříň, stůl, židle, lednice). Mimo pokoj je pro uživatele k dispozici také společná kuchyň, společenská místnost a zahrada. V objektu se nacházejí 3 sociální zařízení (na každém patře jedno), která jsou pro uživatele společná. Uživatelé bydlí v pokojích, kde si zodpovídají za pořádek, hygienu a bezpečnost. Personál má od pokojů také klíče a má právo kontroly. Venkovní prostory, chodby a společenská místnost jsou z důvodu bezpečnosti monitorovány za pomoci kamerového systému. K dispozici je pračka, žehlička či vysavač. V rámci fakultativních služeb je uživatelům zapůjčeno vybavení pro domácnost (kuchyňské náčiní, povlečení apod.).⁶¹

Úhrada za ubytování činí pro jednotlivce 90 Kč, pro matku s dětmi 120 Kč denně. Ubytování se poskytuje zpravidla na dobu nepřevyšující jeden rok.⁶²

⁶⁰ ČESKO. Vyhláška č. 505 ze dne 15. listopadu 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 164, s. 7021 – 7056. Dostupná také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb164-06.pdf>. ISSN 1211-1244.

⁶¹ <http://www.pomocv nouzi.o.p.s.> [online]. © 2010 [cit. 4.3.2012]. Dostupné z: http://www.pomocv nouziops.cz/files/domaci_rad_DNPC_2011_0.pdf

⁶² ČESKO. Vyhláška č. 505 ze dne 15. listopadu 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 164, s. 7021 – 7056. Dostupná také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb164-06.pdf>. ISSN 1211-1244.

2.3.2 Zprostředkování kontaktu se společenským prostředím

Primární snahou pracovníků je podporovat uživatele při navazování či upevňování kontaktů s rodinou. V případě potřeby, je-li to možné a žádoucí, spolupracují rovněž s původní rodinou. Podpora uživatelů spočívá mimo jiné v poskytnutí finančních prostředků na jízdné při návštěvě rodiny (je-li uživatel bez peněžních prostředků), v zapůjčení mobilního telefonu ke kontaktu s rodinou, v umožnění mimořádných déletrvajících návštěv rodiny v zařízení.⁶³

Další formou podpory ze strany pracovníků je zapojování uživatelů do dění mimo organizaci. Za podpory nadací a dárců jsou získávány prostředky, které jsou následně využívány k různým aktivitám, zejména z oblasti kultury, vzdělávání a sportu. Klíčoví pracovníci podporují uživatele v zájmu o dobrovolnickou službu. Při společném čištění koryta Lobežského potoka v Sokolově sociální pracovníce uvedla „*Pro naše klienty je tato brigáda dobrým příkladem. Poznají totiž, že by člověk měl cítit zodpovědnost ke svému okolí.*“⁶⁴

Uživatelům je také poskytována pomoc a podpora při využívání běžně dostupných služeb a informačních zdrojů. V zařízení je volně přístupný tištěný seznam institucí a služeb, televizor a PC s připojením na internet, který napomáhá k rozvoji jejich sociálních dovedností.⁶⁵

2.3.3 Sociálně terapeutické činnosti

Pro uživatele jsou sociálně terapeutické činnosti nedílnou součástí poskytování služby. Jsou uskutečňovány v pracovní dny, v rozsahu čtyř hodin a probíhají

⁶³ PISÁR, Robert a kol. *Metodika pro poskytování služby sociální péče v DNPC*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

⁶⁴ HLOUŠEK, Milan. Brigádníci sesbírali celkem sto padesát kilo odpadu. In: *Sokolovský deník.cz* [online] 19.6.2011 [cit. 21.1.2012]. Dostupné z: http://sokolovsky.denik.cz/zpravy_region/brig20110619.html.

⁶⁵ PISÁR, Robert a kol. *Metodika pro poskytování služby sociální péče v DNPC*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

v objektech a na pozemcích organizace Pomoc v nouzi, o. p. s. Neúčast a nespolupráce jsou sankcionovány dle Domácího řádu DNPC.⁶⁶

Tyto sociálně terapeutické činnosti se neposkytují uživatelům, kteří studují, pracují na základě pracovní smlouvy, řádně pečují o děti, pobírají rodičovský příspěvek nebo se ze závažných zdravotních důvodů nemohou těchto aktivit zúčastnit.⁶⁷

Po seznámení klíčového pracovníka s uživatelem jsou vytipovány oblasti, ve kterých je potřeba posílit uživatelské dovednosti. Poté společně naplánují prostřednictvím individuálního plánování dílčí kroky vedoucí k dosažení požadovaných dovedností. Může se jednat o oblast hygienických návyků, zajištění přípravy a stravy, ošacení a péče o ně, hospodaření s penězi aj.⁶⁸

Uživatelé jsou rovněž podporováni v získávání pracovních dovedností potřebných pro úspěšné uplatnění na trhu práce. Vyrábějí svíčky, šperky ze dřeva, kůže a vinutých perel, batikují šátky, šijí povlaky na polštářky, sáčky na koření. Výrobky jsou poté nabízeny k prodeji v obchůdku Kocábka, prostřednictvím internetového obchodu, případně na různých trzích a poutích. Provoz těchto obchodů je zajišťován samotnými uživateli. Získané prostředky jsou pak dále využity pro potřeby uživatelů.⁶⁹

Některé činnosti jsou podporovány ze strany nadace formou platby ubytování, jízdného či potravin. Každému uživateli služby jsou podmínky podpory sděleny s předstihem a tímto způsobem jsou také motivováni k těmto činnostem.⁷⁰

Uživatelé jsou rovněž podporováni při aktivním vyhledávání pracovních příležitostí a osvojování si dovedností potřebných pro uplatnění na trhu práce.⁷¹

⁶⁶ PISÁR, Robert. *Smlouva o poskytnutí služby sociální péče v Domě na půl cesty v Kynšperku nad Ohří*. Interní dokument. Pomoc v nouzi o. p. s., 2011.

⁶⁷ PISÁR, Robert. *Smlouva o poskytnutí služby sociální péče v Domě na půl cesty v Kynšperku nad Ohří*. Interní dokument. Pomoc v nouzi o. p. s., 2011.

⁶⁸ PISÁR, Robert a kol. *Metodika pro poskytování služby sociální péče v DNPC*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

⁶⁹ *Rozhovor s Ondřejem Žákem, vedoucím Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří. Kynšperk nad Ohří 20.1.2012.*

⁷⁰ PISÁR, Robert a kol. *Metodika pro poskytování služby sociální péče v DNPC*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

⁷¹ PISÁR, Robert a kol. *Metodika pro poskytování služby sociální péče v DNPC*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

2.3.4 Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí

Ze strany zaměstnanců je pomoc poskytována např. při jednáních s úřady, komunikaci se školou, při vyřizování právních záležitostí a je úměrná získaným dovednostem uživatelů. Důraz je kladen především na samostatnost uživatelů.

Cílem všech uvedených činností je pomoc a podpora uživatelům DNPC a snaha o jejich postupné sociální začleňování do majoritní společnosti.

Předchozí text teoretické části bakalářské práce jsem rozdělila do dvou kapitol. V první kapitole jsem popsala některé společné faktory, které provázejí mladé lidi na cestě do DNPC. Zmínila jsem význam rodiny v životě každého jedince, popsala jsem rizika a následky ústavní péče, problémy spojené s integrací mladých lidí, opouštějících ústavní péči, do společnosti. V druhé kapitole jsem představila domy na půl cesty v obecně prospěšné společnosti Pomoc v nouzi, o.p.s. Konkrétně jsem se zaměřila na Dům na půl cesty v Kynšperku nad Ohří. Popsala jsem služby poskytované tamním uživatelům a způsob, jakým se snaží napomáhat řešit jejich sociální situaci v daném zařízení. Výstupem teoretické části je námět na vlastní výzkumné šetření, v rámci kterého bude zjišťována aktuální sociální situace uživatelů DNPC a zda služby, které jsou jim poskytované, dostatečně pokrývají jejich potřeby.

PRAKTICKÁ ČÁST

3. Metodika výzkumu

3.1 Cíl výzkumu

Cílem výzkumu této práce je zmapování aktuální sociální situace uživatelů Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří a zhodnocení jim poskytovaných služeb. Zjistit, zda služby dostatečně pokrývají jejich potřeby, případně jaké služby by pro zlepšení své sociální situace potřebovali.

3.2 Popis výzkumné metody

Pro získání potřebných dat jsem zvolila kvalitativní výzkum, neboť tento výzkum umožňuje porozumět lidem v sociálních situacích.⁷² Toto kvalitativní šetření jsem realizovala metodou dotazování, technikou polostrukturovaného rozhovoru. Uskutečněné polostrukturované rozhovory s uživateli jsem následně nedoslovně, přepsala do kazuistik.⁷³ Polostrukturované rozhovory s pracovníky zařízení jsem nedoslovně přepsala ve formě odpovědí na kladené otázky.⁷⁴

3.3 Charakteristika výzkumného vzorku

Na sběr dat jsem si vyčlenila období jednoho měsíce - února. Výzkumné šetření jsem provedla u dvou skupin respondentů. První skupina byla tvořena uživateli DNPC v Kynšperku nad Ohří, kteří v daném období v DNPC pobývali. Oslovila jsem a využila

⁷² DISMAN, Miroslav: *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum: Praha, 2002. s. 289. ISBN 978-80-246-0139-7.

⁷³ Příloha č. 2

⁷⁴ Příloha č. 4

všechny uživatele v počtu 6, čímž jsem dosáhla 100 % možných respondentů. Těchto 6 respondentů zahrnovalo 3 svobodné muže a 3 svobodné ženy, z toho 2 matky s dětmi. Druhá skupina byla tvořena pracovníky DNPC v Kynšperku nad Ohří. Oslovila jsem všechny pracovníky v počtu 5 a využila 4 pracovníky, neboť jeden z pracovníků byl v době konání rozhovorů v pracovní neschopnosti. Tím jsem dosáhla 80 % možných respondentů.

3.4 Technika sběru dat

V první fázi výzkumného šetření jsem provedla rozhovor s vedoucím DNPC, který mi poskytl informace o aktuálním chodu v zařízení, uživateli, zaměstnancích a poskytovaných službách. Současně jsem podepsala Dohodu o mlčenlivosti, ochranně informací a zákazu jejich zneužití. Následně jsem pomocí metody sekundární analýzy dat využila dokumentace uživatelů, na základě které jsem získala pouze základní data o jednotlivých uživateli (jméno, věk, rodinný stav, počet dětí, délka pobytu, záznam o individuálním plánování služby). Rozsah takto získaných dat mi neposkytl potřebné informace k dosažení cíle výzkumného šetření. Pro objasnění celého problému a pochopení sociální situace uživatelů mi chyběly informace o důvodech, které přivedly uživatele do DNPC. Chtěla jsem také zjistit jejich současnou sociální situaci, názory a pohledy respondentů na svou situaci, na služby jim poskytované a smýšlení o nadcházející budoucnosti. Pro získání potřebných dat jsem proto respondenty oslovila a vedla s nimi polostrukturovaný rozhovor. Jako podklad pro rozhovor jsem připravila soubor základních okruhů otázek a doplňujících otázek⁷⁵, které vycházely z konkrétních situací a rozvíjely dané téma. Snažila jsem se řadit otázky tak, aby měly logickou posloupnost. V úvodu jsem řadila otázky identifikační, dále pak otázky týkající se života před vstupem do DNPC, života během pobytu v DNPC zaměřené na vztahy s rodinou, vzdělání, zaměstnání, zdroj příjmů a problémy uživatelů. Poté následovaly otázky zaměřené na poskytované služby, jejich rozsah, spolupráci se zaměstnanci,

⁷⁵ Příloha č. 1

připomínky a jejich hodnocení. V závěru byly řazeny otázky týkající se vize vlastní budoucnosti.

V druhé fázi výzkumu jsem oslovila pracovníky DNPC. I v tomto případě jsem použila soubor otázek.⁷⁶ Otázky byly zaměřené tak, abych zjistila názor pracovníků DNPC na potřeby uživatelů, na jejich schopnosti, dovednosti a na poskytované služby, jejich rozsah, spolupráci s uživateli a připomínky.

Zvolený druh rozhovoru mi umožnil získat širší souvislosti, které by přesně položené otázky nepřinesly.

3.5 Etické aspekty

Všichni oslovení respondenti byli předem informováni o průběhu, okolnostech a dobrovolnosti výzkumu, o možnosti kdykoli rozhovor odmítnout či přerušit. Od všech oslovených respondentů jsem získala pasivní souhlas s provedením rozhovoru a s jeho záznamem. Respondentům byla zaručena anonymita, jejich jména jsou v kazuistikách změněna. Při vedení rozhovoru bylo zajištěno soukromí a klidné prostředí.⁷⁷

3.6 Autentičnost sběru dat

Pro zvýšení autentičnosti dat jsem pro navázání bližšího kontaktu s uživateli do daného zařízení docházela a účastnila se komunit a sociálně terapeutických činností. Tím se mi podařilo navázat důvěrnější vztah s uživateli a vytvořit tak prostor pro otevřený rozhovor.

⁷⁶ Příloha č. 3

⁷⁷ HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008. s. 155. ISBN 978-80-7367-485-4.

3.7 Způsob vyhodnocování dat

Podle předem stanovených okruhů otázek jsem postupně v každém z nich zpracovala informace získané z rozhovorů s jednotlivými respondenty. Poté jsem všechna získaná data přiřadila k jednotlivým okruhům, vyhodnotila, zaznamenala a slovně interpretovala.

4. Výsledky rozhovorů

V následující části bakalářské práce jsou prezentovány výsledky rozhovorů vedených s uživateli a pracovníky Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří podle stanovených okruhů. Okruhy se týkaly života uživatelů před DNPC, života v DNPC, poskytovaných služeb a života po DNPC. Za každým okruhem jsou následně interpretovány odpovědi uživatelů a pracovníků DNPC. Jelikož pro tuto práci mají stěžejní význam uživatelé a jim poskytované služby, jsou některé odpovědi pracovníků zmíněny pouze na doplnění. Závěrem jednotlivých okruhů otázek je krátké shrnutí. Pro větší přehlednost je skupina uživatelů označována termínem respondenti a skupina pracovníků termínem pracovníci.

OKRUH Č. 1 – Život před DNPC (otázka č. 1 – 3):

Z odpovědí respondentů na otázku, jaký byl jejich život před pobytem v DNPC jasně vyplynulo, že primárním faktorem, který přivedl dnešní uživatele do domu na půl cesty, je chybějící rodinné zázemí. 2 respondenti přišli z dětského domova, 3 dotazovaní uživatelé vypověděli, že se do DNPC dostali díky neshodám v rodině. 1 respondent si zapříčinil pobyt „vlastní vinou“, kdy po neuváženém kroku, jej rodina zavrhla. Respondent č. 4 takto komentuje situaci v rodině: *„Nadělal jsem dluhy a mamka mi řekla, že nebude platit můj dluhy a druhý důvod, měla toho přítele, dal jí na vybranou. Buď já, nebo on a vybrala si jeho a já jsem skončil tady.“*

Všichni oslovení respondenti dále uvedli, že ztráta střechy nad hlavou byla tím hlavním motivem, proč se rozhodli pomoc DNPC vyhledat. Ztráta bydlení je v těchto případech spojena s nezaměstnaností respondentů a tím vzniklými finančními problémy. Respondentka č. 3 popisuje svoji situaci následovně: *„U kamarádky jsem už nemohla být a skončila jsem nakonec na ulici. Neměla jsem práci, peníze ani kam jít“*. *„Já jsem přišla z ulice, já to tady беру jako svůj domov.“* Pouze u 2 respondentů jde o první pobyt v daném typu zařízení. Respondent č. 2 vyhledal pomoc DNPC po ukončení pobytu v psychiatrické léčebně a respondent č. 4 pro rodinné neshody. Pro zbývající

respondenty jde o pobyt opakovaný (pro respondenty č. 1, 3 a 6 o pobyt druhý, pro respondentku č. 5 o pobyt 3.). Respondent č. 6 má zkušenost s pobytem i v jiném zařízení typu DNPC. 2 respondentky, jež jsou na mateřské dovolené, po odchodu z DNPC finanční situaci nezvládaly a opětovně požádaly o pomoc DNPC. Rovněž pracovníci DNPC uvádějí, že hlavním důvodem, kvůli kterému přicházejí uživatelé do DNPC je chybějící bydlení, nezaměstnanost, finance, rodinné zázemí.

Jak jsem již výše uvedla, u více než poloviny dotázaných respondentů se jedná o opakovaný pobyt v DNPC. Z toho tedy vyplývá, že již věděli, kam se v tíživé sociální situaci mohou uchýlit, kde hledat pomoc. Ve dvou případech se o službě DNPC dozvěděli od sociálního pracovníka (respondent č. 2, respondent č. 1). Tuto situaci popisuje respondent č. 2 následovně: „*Jsem se byl přihlásit na Úřad práce a pak na sociálce. Na sociálce mi pomohli tím, že mi dali jednorázovou pomoc tisíc korun, a doporučili mi jít sem.*“ Dále 3 respondenti odpověděli, že se o službě DNPC dozvěděli od svých blízkých - od kamarádky, partnera, matky. Respondent č. 4 tuto situaci komentuje následovně: „*O tý možnosti bydlet tady mi řekla máma. Tak jsem to šel zkusit a jsem za to strašně rád.*“. Respondent č. 6 pobývá v zařízení tohoto typu již po třetí. Poprvé se se službou DNPC setkal po odchodu z dětského domova, podruhé při propuštění z výkonu trestu a potřetí službu DNPC vyhledal sám.

Shrnutí (otázky 1 – 3):

Z celkového počtu 6 respondentů mají zkušenost s pobytem v dětském domově 2 uživatelé, z čehož 1 uživatel i s pobytem ve výkonu trestu odnětí svobody. 1 uživatel má za sebou pobyt v psychiatrické léčebně a 3 uživatelé přišli do DNPC z ulice. Pro 2 uživatele se jedná o první pobyt v zařízení, pro 3 uživatele jde o pobyt druhý a pro 1 uživatele o pobyt třetí. O možnosti využít služby DNPC byli informováni ve třech případech sociálními pracovníky, v jednom případě kamarádkou, uživatelem a matkou. Primárním důvodem, pro který využili služby DNPC, byla problematika bydlení, nedostatek finančních prostředků, nezaměstnanost a v neposlední řadě chybějící rodinné zázemí a potřeba pomoci v tíživé sociální situaci.

OKRUH Č. 2 – Život v DNPC (otázka č. 4 – 8):

Z celkového počtu 6 respondentů odpověděla na otázku, zda je v kontaktu s rodinou záporně pouze jedna respondentka. Zbylých 5 respondentů má vazby alespoň na jednoho člena rodiny. Respondentka č. 5 vypověděla, že je jak v kontaktu s vlastní rodinou, tak i s rodinou partnera. „*S mámou jsem v kontaktu, s ostatníma o sobě víme, ale že bych chodila na návštěvu to ne. Jen s tou mladší, ta bydlí u mámy. S H. rodinou se taky stýkám, měla jsem tu na návštěvě tchýni.*“ V některých případech je situace složitější. Respondent č. 2 komentuje svoji situaci následovně: „*Máma se mnou trochu mluví, ale jinak z rodiny nikdo. Ty mi nepomůžou a ani se nedivím, za to co jsem udělal.*“ Obě matky s dětmi uvedly, že nehodlají využít možnosti bydlení u rodiny. „*Mamka je už starší, je jí 60 a starší lidi mají rádi klid. A já se dvěma dětma? To by bylo těžký. Nechci, abysme se dostali do konfliktu.*“ (respondentka č. 1). Mezi 6 oslovenými respondenty jsou pouze dva vyučení. 1 je studující (dokončení studia je pro něho prioritou) a 3 mají základní vzdělání. Takto komentuje své selhání při studiu po opuštění dětského domova respondentka č. 1. „*Takový to, v osmnácti moje svoboda, můžu jít pryč. Šla jsem bydlet s kamarádkou a vznikl ten „průser“. Už vás nikdo do školy nebudí, nemusíte vstávat, máte volnost a školu jsem nedodělala.*“ Respondenti si sami uvědomují, že jejich nedokončené vzdělání, je pro ně samé limitujícím faktorem, který snižuje jejich šance uplatnit se na trhu práce. Proto si 3 uživatelé podávají přihlášku ke studiu na střední škole. „*Dávám si přihlášku na školu. Nasměroval mě kolega, ten si dává přihlášku na to samý. Pak seženeme lepší práci. Ted' chodím na pracovní úřad, mám podaný životopisy a nic.*“ (respondent č. 2).

Z odpovědí respondentů na otázku, zda jsou zaměstnání, vyplynulo, že v současné době jsou všichni uživatelé DNPC bez stálého zaměstnání. 4 respondenti jsou vedeni na úřadu práce, 2 respondentky na rodičovské dovolené. Uživatelé uvádějí, že přesto, že se pravidelně hlásí na úřadu práce, podávají životopisy, odpovídají na inzeráty, sehnat práci je pro ně složité. „*Všude mám životopisy, vypsány dotazníky, chodím na pracák a prostě nic, práce není vůbec.*“ (respondentka č. 3). Připouští, že určitou roli hraje jejich

nízké nebo nedokončené vzdělání (respondent č. 2). Také pracovníci DNPC uvádějí nezaměstnanost jako jeden z největších problémů uživatelů. Dodávají ovšem, že chyba může být i na straně samotných uživatelů. Pracovník č. 1 uvádí, že najít si zaměstnání a vydržet v zaměstnání je pro ně další problém, nejsou vedeni k tomu, že je nějaká disciplína, autorita. Pohled dalších pracovníků je shodný. Málokdo hledá aktivně práci, stále se jim to musí připomínat (pracovník č. 2). Nemají pracovní návyky, mají problém ráno vstát, chodit pravidelně do práce. A když nechodí do práce, nemají peníze, ale za to mají dluhy (pracovník č.

Vzhledem k tomu, že jsou všichni uživatelé DNPC bez zaměstnání, jsou zdrojem jejich příjmů sociální dávky, 2 respondentky jsou na rodičovské dovolené. Část jejich příjmů tvoří také výživné od otců dětí. Respondent č. 4 je studující, jeho příjem tvoří sociální dávky a výživné od otce a matky. Uživatelé si mohou v rámci sociálně terapeutických činností navýšit příjem výrobou zboží, které se pak prodává v obchodě Kocábka. Pro lepší uplatnění na trhu práce absolvovala respondentka č. 5 na náklady DNPC kurz výroby vinutých perel. Celkem 5 dotazovaných přiznává potíže s hospodařením. 4 respondenti otevřeně přiznávají dluhy, které se snaží splácet. Svou finanční situaci komentuje respondent č. 6 následovně: *„Ubytování mi platí sociálka, dostávám 3.410,--, 1.100,-- zaplatím dluh u Providentu co jsem si vzal půjčku pro sestru a se zbytkem musím vyjít.“*

Na položenou otázku, co považují v současné době za svůj největší problém, respondenti shodně odpovídají – nezaměstnanost. Dále uvádějí nedostatek finančních prostředků, dluhy, problematiku samostatného bydlení a rodinných vztahů. Respondentka č. 1 uvádí jako svůj největší problém obavy z drogové závislosti. *„Já jsem v tomhleto ještě taková slabá. Když jsem sama, tak mi to nedělá problém, ale když se dostanu do špatné společnosti a někdo mi to nabídne, tak já jsem slabší, to chvíli trvá, než má člověk to sebevědomí a dokáže říct ne.“* Respondentka č. 5 se vyrovnává se skutečností, že její dítě žije v pěstounské péči. Uvádí: *„Jsem v kontaktu, ale je to tady pro mě těžký. Chtěla bych ho mít tady, ale na druhou stránku vím, že to nezvládnou. Sotva zvládám to jedno. Je to i finančně náročný.“* Pracovníci zařízení shodně označují za největší problém uživatelů užívání návykových látek. Uvádějí, že

zkušenost s drogovou či jinou závislostí mají až na výjimky téměř všichni uživatelé. Pracovník č. 3 hodnotí problémy uživatelů takto: Největší problémy jsou drogy, nízké vzdělání, nezaměstnanost a kamarádi. Dále všichni pracovníci uvádějí nezaměstnanost a nízké vzdělání. V neposlední řadě také osobnostní zvláštnosti a dovednosti uživatelů jako jsou nízké sebevědomí, nedůslednost, neschopnost plánovat, nereálné představy o životě, absence pracovních návyků, nedůsledná výchova dětí. Pracovník č. 4 uvádí: Těch problémů je víc. Ono také záleží, odkud přišli, co mají za sebou. Všeobecně jsou na tom hůř děti z dětských domovů. Neumějí se tak o sebe postarat jako ti z ulice. Mají nízké sebevědomí, hlavně děvčata. Jen aby nepřišli o partnera, nechají se klidně ponižovat nebo dokonce zneužívat. Jinak pro všechny platí, že žijí teď a tady. Neumějí plánovat, mají nereálné představy o životě.

Shrnutí (otázky č. 4-8):

V kontaktu s rodinou není pouze jedna respondentka. Ze zbývajících 5 respondentů jsou v užším kontaktu s rodinou pouze 2 respondentky.

Z celkového počtu 6 respondentů mají 3 respondenti pouze základní vzdělání, 2 jsou vyučeni a 1 studující.

Ani jeden z dotazovaných není v současné době zaměstnán. 2 respondentky jsou na rodičovské dovolené, 1 je žákem denního studia Střední školy živnostenské v Sokolově a 3 jsou hlášeni jako uchazeči o zaměstnání na úřadu práce. Pro zvýšení své kvalifikace a zlepšení možnosti uplatnění na trhu práce si 3 respondenti podali přihlášku ke studiu na střední škole. Zdrojem příjmů všech uživatelů jsou sociální dávky. Jako největší problém respondenti uvádějí nezaměstnanost, problematiku bydlení, finančního zajištění a rodinných vztahů. Pracovníci zařízení přidávají zejména drogovou závislost a osobnostní a dovednostní zvláštnosti uživatelů.

OKRUH Č. 3 – Služby DNPC (otázka č. 9 – 18):

Z odpovědí na otázku, co od služby DNPC uživatelé očekávali, vyplynulo, že 4 z 6 respondentů již mají zkušenost s pobytem v DNPC. Věděli proto, co služba nabízí a co

od ní mohou očekávat. V době konání rozhovoru byli respondenti č. 2 a č. 4 uživateli služeb poprvé. Od služby DNPC očekávali zejména zajištění bydlení a pomoc při vyřizování osobních záležitostí. Respondent č. 4 uvádí, že očekával: „ *hlavně střechu nad hlavou a klid*“.

3 pracovníci zařízení se v názoru s uživateli shodují, pracovnice č. 1 navíc udává, že se něco nového naučí, matky zlepší péči o děti. Pracovník č. 2 se názorem odlišuje a odpovídá na otázku: že tady to dostanou všechno jako od maminky. Mají pocit, že dostanou všechno s úplným servisem. Drtivá většina z nich, jsou mazáci, kteří vědí, že něco dostanou.

Dále je z odpovědí respondentů patrné, že byli o službách, které dům na půl cesty poskytuje, velmi dobře informováni. Všichni dotazovaní byli pracovníky zařízení o možnostech služby informováni při přijímacím pohovoru, kdy podepisují smlouvu o pobytu a seznamují se s domácím řádem. Respondent č. 2 uvádí: „*Když jsem sem přišel, tak jsem podepisoval smlouvu a dostal jsem domácí řád. Pan vedoucí mi všechno řekl, a když něco nevím, tak se můžu vždycky zeptat*“. Pracovník č. 1 popisuje předávání informací následovně: Když volají tak telefonicky, když přijdou osobně, tak ho seznámíme s podmínkami přijetí. Jednou z podmínek je otestování na návykové látky (pervitin, THC). Je to i v Domácím řádu – tam jsou vnitřní pravidla. Ten mají u sebe. Pokud mají otázky, tak mu to pracovník vysvětlí. Ve smlouvě jsou také pravidla. Další z podmínek je účast na sociálně terapeutických činnostech. To je povinnost. Pokud to nechtějí respektovat, musí si najít jiné zařízení.

Respondenti dále shodně uvádějí, že využívají pomoci pracovníků DNPC. Na základě vyhodnocení rozhovorů jsem zjistila, že z nabízených možností nejčastěji vyhledávají pomoc při řešení osobních záležitostí, pomoc při zvládnání péče o dítě, při zajištění domácnosti a při kontaktu s úřady. Odpovědi respondentů a pracovníků se shodují. Ti rovněž uvádějí pomoc při řešení osobních záležitostí, vztahů, financí, školy. Pracovník č. 3 uvádí: Pomáháme jim hodně vyřizovat věci týkající se úřadů jako je pracák, sociálka, škola. Někdy taky s osobními problémy, nebo když se dohadují mezi sebou. Pracovník č. 1: Je to individuální. Se mnou se baví o všem, i o sexu. Když je něco trápí s klukama, přijdou na rady, partnerské soužití.

Z rozhovorů s respondenty vyplývá, že se na pracovníky DNPC nejčastěji obracejí s osobními problémy a oceňují vstřícnost pracovníků a ochotu kdykoli je vyslechnout: „*Je to tu dobrý, fakt dobrý, protože si s nima můžete promluvit o všem i o osobních problémech.*“ (respondentka č. 5). Poradit a poskytnout náhled na věc: „*S kolegou jsme chtěli svůj DNPC, měli jsme rozhovor s paní M. a ta nám vysvětlila, že je to pro nás velké sousto. Nemáme školy ani peníze a tak.*“ (respondent č. 2). Dále využívají pomoci při obstarávání osobních záležitostí jako je vyplňování úředních listin, podávání přihlášek ke studiu, psaní životopisů, jednání s úřady, vyřizování výživného na dítě či zprostředkování návštěvy lékaře. Respondenti uvádějí, že se jim vždy dostane rady či pomoci. Pracovník č. 1 dále uvádí zprostředkování kontaktu s rodinou. Tuto skutečnost potvrzuje slovy: *Vešli jsme třeba klientku za matkou do Dobřan na návštěvu.*

Oslovení respondenti na položenou otázku, zda mají důvěru k pracovníkům, shodně vypovídají, že důvěru k pracovníkům DNPC mají. Nejčastěji uvádějí osobu vedoucího zařízení. „*Dá se se všema mluvit, hlavně s panem vedoucím. On je takovej, že když něco, tak vás nenechá být, on vám pomůže, když může.*“ (respondentka č. 3). Respondentky č. 1 a č. 3 preferují ženy, ke kterým mají blíž. Často se jim svěřují i se svými intimními problémy. „*Ty tu jsou přes den a přeci jenom, když máte nějaké osobní problémy nebo s dětma, tak vám lepší rozumí. A taky pan vedoucí, ten vám pomůže, vysvětlí, když něčemu nerozumíte.*“ Na rozdíl od uživatelů všichni pracovníci jsou v otázce důvěry na základě zkušeností opatrní. Pracovník č. 2 uvádí, že subjektivně může říct, že k němu důvěru mají. Důvěruje, ale je opatrný. Měli zkušenost, že je jeden klient obral o velké peníze. A bylo to způsobené tím, že mu důvěřovali, a stalo se. Pracovnice č. 1 komentuje otázku důvěry tak, že pracovník nesmí být naivní a všemu věřit. Uživatelé to taky zkouší.

Odpovědi získané na otázku, zda mají uživatelé připomínky k pobytu v DNPC, jsou velmi individuální. Liší se osobností uživatele, životními zkušenostmi či délkou pobytu v zařízení. Nelze je tedy shrnout v obecný pojem. Respondentka č. 1 vnímá jako ztrátu soukromí kamerový systém. Tuto situaci komentuje takto: „*Já vím, že to je kvůli naší bezpečnosti, že se sem nikdo cizí nedostane, ale máte pocit, že jste pořád pod kontrolou.*“ Další výhrady má k pořádku a k úklidu společných prostor. Respondent č. 2

vnímá pobyt velmi pozitivně a k pobytu v DNPC žádné výhrady nemá. Respondentka č. 3 žila již samostatně, výraznější pomoc nepotřebuje, přála by si pouze prodloužit návštěvní hodiny. Respondent č. 4 žádné připomínky neuvádí. Respondentka č. 5 uvádí úklid a postrádá zázemí pro trávení volného času s dětmi. Navrhuje vytvořit takový prostor na zahradě DNPC. Respondent č. 6 rovněž žádné výhrady neuvádí. Pracovníci k pobytu uživatelů uvádějí: Už se nám stalo, že tu byl klient do doby, než si vyřídil dávky. A pak, když dostal peníze, tak se tu už neukázal. Takže si tu pěkně zdarma žil (pracovník č. 3). Někteří to tu berou jako ubytovnu a nic jiného nechtějí dělat (pracovník č. 4). Někteří věci jako třeba ten servis a ty služby, ty si vyloženě nárokují. Vždyť já mám nárok na potravinovou pomoc, ... (pracovník č. 2).

Uživatelé se v odpovědích na otázku, zda vnímají rozsah služeb postačující či něco postrádají, shodují v názoru, že jsou se službami poskytovanými v DNPC spokojeni. Všichni respondenti shledávají rozsah služeb za postačující, k poskytovaným službám nemají výrazné výhrady. Neuvádí potřebu rozsah poskytovaných služeb rozšiřovat. Respondent č. 4 komentuje rozsah služeb takto: „*Nevím, co změnit, mě to vyhovuje tak jak to je, já víc nepotřebuju.*“ Pracovníci zařízení shodně uvádějí, že rozsah služeb je postačující. Podle pracovníka č. 2 je limitován finančními možnostmi zařízení. Pracovník č. 1 je názoru, že: nad rámec než jiné služby. Hledají se dobrovolníci na pomoc k matkám s dětmi. Jeden pracovník nemá kapacitu na individuální práci.

Z rozhovorů vyplývá zjištění, že všichni respondenti vnímají službu jako potřebnou. Respondentka č. 1 uvádí: „*V DNPC jsem každopádně získala. Kdybych nezískala podporu, tak bych nebydlela tři roky ve svém bytě. Tady se člověk vypracuje a naučí určité zodpovědnosti a tak.*“ Rovněž všichni oslovení pracovníci se shodují v názoru, že je služba potřebná. Pracovník č. 4 svůj názor vyjadřuje následovně: Určitě ano, i když procento těch úspěšných není tak vysoké, ale i to málo za to stojí.

U všech dotazovaných poskytovaná sociální služba splnila jejich očekávání.

Shrnutí (otázky č. 9-18):

Respondenti uvádějí, že o rozsahu poskytovaných služeb jsou dostatečně informováni. Spolupráci se zaměstnanci hodnotí kladně všech 6 respondentů.

K pracovníkům mají důvěru, oceňují jejich snahu a ochotu pomoci a poradit. Nejčastěji vyhledávají pomoc při řešení osobních záležitostí, pomoc při zvládnání péče o dítě, při zajištění domácnosti a při kontaktu s úřady a s rodinou. Všichni hodnotí službu jako potřebnou a přínosnou. Rovněž rozsah poskytovaných služeb hodnotí jako postačující. 4 respondenti se účastní sociálně terapeutických činností (výroba šperků, Kocábka).

Připomínky k pobytu se týkají kamerového systému, pořádku a úklidu společných prostor a zázemí pro děti na zahradě.

Všech 6 respondentů uvedlo, že služba DNPC naplnila jejich očekávání – ubytování a pomoc při řešení jejich tíživé sociální situace.

Pracovníci zařízení na rozdíl od uživatelů uvádějí, že v otázce důvěry jsou vzhledem ke zkušenostem opatrní. Mají rovněž výhrady ke spolupráci s uživateli a vyjadřují pochybnosti o zneužití služby některými uživateli. Shodně s uživateli hodnotí službu jako potřebnou a jejich rozsah postačující.

OKRUH Č. 4 – Život po DNPC (otázka č. 19):

V odpovědích na otázku týkající se jejich budoucnosti se respondenti shodují. Shodně uvádějí stejný postup – dostudovat – získat zaměstnání – vlastní bydlení – osamostatnit se. Matky s dětmi si přejí vytvořit dobré rodinné zázemí pro děti a zajistit pro své děti umístění v mateřské škole. 2 respondenti chtějí napravit vztahy s rodinou. Respondent č. 4 by si po dosažení vytyčené cesty přál cestovat.

Shrnutí (otázka č. 19):

Primární představa života po odchodu z DNPC je u všech dotazovaných totožná. Snaha osamostatnit se, najít si trvalé zaměstnání, bydlení, matky s dětmi vytvořit sobě a dětem dobré rodinné zázemí. 3 respondenti si chtějí zvýšit svou kvalifikaci dalším studiem. 1 respondent v případě neúspěchu při studiu plánuje pobyt v zahraničí.

5. Diskuze

V diskuzi jsou shrnuty odpovědi, které jsem získala z rozhovorů s uživateli a pracovníky Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří. Výsledky rozhovorů jsou komparovány s odbornými publikacemi a doplněny mými vlastními názory.

Jak jsem již uvedla, uživateli domu na půl cesty jsou mladí lidé odcházející po dosažení plnoletosti z ústavních zařízení, z pěstounských rodin, z výkonu odnětí trestu svobody nebo z ochranné léčby a sociálně znevýhodnění mladí lidé nacházející se v obtížné životní situaci. Může se zdát, že je to velice různorodá skupina, ale přesto má „něco“ společného. To „něco“ představuje, že nejsou v mnoha případech vybaveni osobnostními charakteristikami ani společenskými dovednostmi k tomu, aby se postavili na vlastní nohy. Podstatným faktem je, že se nemají o koho (vztahové osoby) a o co se (materiální zajištění) opřít.⁷⁸ Tuto informaci potvrzují také odpovědi přiřazené k prvnímu okruhu otázek nazvanému Život před DNPC. Z nich vyplynulo, že zásadním faktorem, který ve většině případů sehrál roli na cestě uživatelů do DNPC, bylo chybějící nebo nekvalitní rodinné zázemí. Často jsou odkázáni sami na sebe, nemají nikoho blízkého, kdo by jim v případě potřeby pomohl či poradil. Proto jsou v mnoha případech ohroženi negativními sociálními jevy, jako je bezdomovectví, drogy, prostituce či trestná činnost. Právě ztráta střechy nad hlavou byla tím hlavním motivem, proč se mladí lidé rozhodli vyhledat pomoc v DNPC. Bezdomovectví jde ruku v ruce s nezaměstnaností a tím vzniklými finančními problémy. Začarovaný kruh, z kterého není jednoduché se dostat. Tomu mohou nasvědčovat i opakované pobyty uživatelů, kteří si již vyzkoušeli samostatný život a kterým se nepodařilo obstát. Ke stejným závěrům dospěli i pracovníci daného zařízení, kteří označují za hlavní důvody příchodu mladých lidí do DNPC chybějící bydlení, nezaměstnanost, finance, rodinné zázemí.⁷⁹ Zajímalo mě také, jaké je povědomí ve společnosti o této službě. Proto jsem jednu z otázek směřovala i tímto směrem. Znalost sociálních pracovníků jsem pokládala za samozřejmost, ale překvapilo mě doporučení matky jednoho z uživatelů. To podle mého

⁷⁸ ŠMÝD, Pavel, ed.: *Metodická příručka pracovních-vzdělávacího programu pro klienty Domu na půl cesty ve Velkém Dvoře u Pohořelic*. Brno: Sdružení pěstounských rodin, 2008. s. 9.

⁷⁹ Příloha č. 4

názoru rovněž poukazuje na ne zcela fungující rodinné zázemí.

V dalším okruhu, nazvaném Život v DNPC, jsem se zaměřila na zjištění aktuální sociální situace uživatelů DNPC. Z odpovědí uživatelů jsem dospěla k závěru, že všichni uživatelé jsou ohroženi dlouhodobou nezaměstnaností. Získat zaměstnání je pro ně z mnoha důvodů obtížné. Jedním z důvodů může být, že žijí v regionu s velmi vysokou mírou nezaměstnanosti, která činila v roce 2011 12,29 %.⁸⁰ Dlouhodobá nezaměstnanost vede ke ztrátě motivace hledat práci, ke ztrátě pracovních návyků, k zneužití sociálního systému k obživě či k nelegální činnosti. Ta se může pro mladé lidi, kteří si ještě nestihli vytvořit žádné pracovní návyky, stát přitažlivou, neboť se může mnohem více vyplácet než špatně placená práce.⁸¹ Nezaměstnanost souvisí také s nízkým vzděláním. Jak vyplynulo z rozhovorů vedených s uživateli, ti si tuto skutečnost uvědomují a projevují snahu zvýšit si vzdělání studiem. Bohužel podle slov vedoucího zařízení chybí uživatelům cílevědomost a vytrvalost. Za jeho působení v zařízení se to zatím nikomu nepodařilo.⁸² Jak jsem již uvedla, s nezaměstnaností jsou spojeny i finanční problémy. To potvrzují i výpovědi respondentů, kdy všichni uživatelé uvádějí jako zdroj svých příjmů sociální dávky. Ty ztěžka pokrývají jejich životní potřeby. Neumějí hospodařit s finančními prostředky a i to je jeden z důvodů proč jsou často zadluženi. V některých případech se dostávají do potíží díky své, snad mohu říci naivitě a důvěřivosti. Berou si půjčky pro své „kamarády“, kteří je využijí a poté opustí. Ke stejnému stanovisku dochází i Gottwaldová.⁸³ Sami uživatelé uvádějí rovněž jako svůj největší problém otázku bydlení, zaměstnání, financí a rodinných vztahů. Na rozdíl od uživatelů se všichni pracovníci shodují v názoru, že zásadním problémem uživatelů je drogová závislost. Podle mého názoru lze její kořeny hledat právě v problematice dětství a dospívání, kdy jim chybělo pevné rodinné zázemí. Jejich potřeby nebyly dostatečně uspokojovány a v důsledku toho mohou mít problémy v komunikaci se svým sociálním okolím, chybí jim základní životní jistoty a pozitivní vzory. Těžko se orientují

⁸⁰ Český statistický úřad: okres Sokolov [online]. ČSÚ©2012 [cit. 8.4.2012]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xk/redakce.nsf/i/okres_sokolov

⁸¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. s. 306. ISBN 80-7367-002-X.

⁸² *Rozhovor s Ondřejem Žákem, vedoucím Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří. Kynšperk nad Ohří 20.1.2012.*

⁸³ GOTTWALDOVÁ, Martina: *Dlouhodobá příprava dětí s nařízenou ústavní výchovou na vstup do samostatného života: Metodická příručka Poradenského centra pro děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou Centra J. J. Pestalozziho Chrudim*. [online]. 2006, [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: http://www.otevridvere.cz/download/metodicka_prirucka.pdf

v sociálních situacích, nedomyšlejší důsledky svého chování, jsou zranitelní a nevyzrálí. Jejich prožívání je spojeno s prázdnotou, beznadějí a často s nudou.⁸⁴ Pak už je jen otázka času a náhody kdy začnou užívat drogy či páchat trestnou činnost.

V třetím okruhu nazvaném Služby DNPC jsem se zabývala problematikou poskytovaných služeb. Zajímalo mě, zda poskytované služby odpovídají svým rozsahem potřebám uživatelů. Proto, abych získala objektivní náhled na danou problematiku, dotazovala jsem se obou stran vztahu, uživatelů a pracovníků. Na základě provedených rozhovorů jsem zjistila, že uživatelé získali to nejdůležitější, co od služby očekávali. To znamená střechu nad hlavou, dá se říci "domov", místo určité jistoty a bezpečí. Místo, kde najdou někoho blízkého, kdo jim, pomůže, poradí, kdo je vyslechne, komu mohou důvěřovat. To vše vyplývá z odpovědí na otázky kladené v rozhovorech. Z toho lze usuzovat, že postrádají člověka, který by jim byl oporou. Na tento problém kromě jiného upozorňuje také kolektiv autorů v situační analýze věnované mimo jiné následné péči o mladé lidi odcházející z náhradní péče.⁸⁵ K poskytovaným službám nemají uživatelé zvláštní výhrady. V jednom případě se objevila připomínka ke kamerovému systému, který však slouží k jejich ochraně, neboť se v minulosti vyskytly v areálu DNPC neshody mezi uživateli a osobami "z venčí".⁸⁶ Další připomínka se týkala úklidu společných prostor. „*Problémy s úklidem se řeší na komunitě, ale to se asi nikdy nevyřeší, to je furt.*“ (respondentka č. 5).⁸⁷ Podle mého názoru lze tento problém řešit pouze důslednou kontrolou a případným postihem. Poslední připomínka se týkala absence zázemí pro trávení volného času s dětmi. V tomto se uživatelka shoduje s názorem pracovníka (č. 1), který nepovažuje prostory v daném zařízení vhodné pro matky s dětmi.⁸⁸ Ze získaných odpovědí jsem nabyla dojmu, že uživatelé jsou s poskytovanými službami spokojeni a současně spolupráci s pracovníky vnímají pozitivně, důvěřují jim a cítí v nich oporu. Na dotaz, zda v zařízení

⁸⁴ NĚMEC, Jiří. Mladiství delikventi, trest odnětí svobody a resocializace. In: JEDLIČKA, Richard, Petr KLÍMA a Jaroslav KOŤA. *Děti a mládež v obtížných situacích*. Praha: Themis, 2004. s. 322. ISBN 80-7312-038-0.

⁸⁵ FOLDA, Jan, ed. *Systém náhradní péče o děti a mladistvé & následné péče o mladé lidi odcházející z náhradní péče v České republice*. [online]. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2009. s.4 [cit. 20.4.2012]. ISBN 978-80-254-4799-4. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/res/data/002/000503.pdf>

⁸⁶ *Rozhovor s Ondřejem Žákem, vedoucím Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří. Kynšperk nad Ohří 20.1.2012.*

⁸⁷ Příloha č. 2

⁸⁸ Příloha č. 4

něco postrádají, shodně vypovídají, že jsou s daným stavem spokojeni a nic víc nepotřebují. „*Nevím, co změnit, mě to vyhovuje tak, jak to je, já víc nepotřebuju.*“⁸⁹ Můj dojem mi potvrdili i pracovníci DNPC. Ti ale mají v některých případech pochybnosti, zda služba není uživateli zneužívána. Domnívají se, že slouží pouze k vyřešení otázky bydlení a jinou pomoc ani uživatelé nechtějí a vnímají ji jako své omezování. Zejména účast na sociálně terapeutických činnostech. Domnívám se, že v některých případech tomu tak může být, ale jistě záleží na tom, odkud uživatel do DNPC přišel, „co má za sebou“. I v tomto zařízení se potvrdilo, že mladí lidé přicházející z dětských domovů jsou hůře připraveni na život, neumějí se tak o sebe postarat jako ti z ulice, mají nízké sebevědomí, žijí tady a teď, neumějí plánovat, mají nereálné představy o životě, mají problémy v partnerských vztazích, problémy s výchovou a péčí o děti.⁹⁰ Tyto zjištěné skutečnosti korespondují s výsledky výzkumu provedeného Zdeňkem Matějčkem, Vědou Bubleovou a Jiřím Kovaříkem.⁹¹ V odpovědích na otázky týkajících se rozsahu a potřebnosti služeb DNPC se obě skupiny dotazovaných v názoru shodují. Vnímají služby poskytované DNPC jako potřebné a jejich rozsah postačující.

V závěrečném okruhu práce nazvaném *Život po DNPC* jsem se zajímala o představy, které mají uživatelé o své budoucnosti. Respondenti shodně uvádějí, že jejich prioritou je získat vlastní bydlení, zaměstnání a osamostatnit se. Na první pohled se může zdát, že jejich představy jsou reálné a uskutečnitelné. Ale naskýtají se zde pochybnosti, zda všichni kýženého cíle vzhledem ke svému osobnostnímu vybavení a přístupu k nabízené pomoci dosáhnou. Souhlasím s názory odborníků, že je třeba péči o děti a mladistvé v ústavních zařízeních (nelze-li jejich situaci řešit jiným způsobem) změnit a lépe ji přizpůsobit jejich potřebám.⁹² Pak by mohli být lépe připraveni na samostatný život. Domnívám se, že současný trend umisťovat přednostně děti a mladistvé do pěstounských rodin a více se zaměřit na sanaci rodiny, je krok správným směrem.⁹³

⁸⁹ Příloha č. 2

⁹⁰ Příloha č. 4

⁹¹ MATĚJČEK, Zdeněk. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace*. Praha: Psychické centrum, 1997. 69 s. ISBN 80-85121-89-1.

⁹² ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy*. Praha: Portál, 2007. s. 34. ISBN 978-80-7367-318-5.

⁹³ BECHYŇOVÁ, Věra. *Sanace rodiny*. Praha: Portál, 2011. 151 s. ISBN 978-80-262-0031-4.

5.1 Závěrečné shrnutí

Cílem mé práce bylo zjistit, jaká je sociální situace uživatelů Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří a zjistit, zda služby, které jsou jim poskytovány v DNPC jsou postačující, zda pokrývají jejich potřeby, případně jaké služby by pro zlepšení své situace potřebovali. Výsledky rozhovorů ukázaly, že hlavními důvody, pro které mladí lidé vyhledávají pomoc v DNPC jsou chybějící bydlení, nezaměstnanost, finanční potíže a v neposlední řadě chybějící rodinné zázemí. Z rozhovorů dále vyplynulo, že uživatelé mají k pracovníkům pozitivní vztah. Vnímají je jako osoby, na které se mohou obrátit se svými starostmi, problémy. Jako na osoby, které jim poradí, pomohou. To dokumentuje i výrok jedné z uživatelů: *“já to tady беру jako svůj domov.”*⁹⁴ Pomoc vyhledávají nejčastěji při řešení svých osobních záležitostí, při kontaktu s úřady a rodinou, při zajištění chodu domácnosti, řešení finančních problémů a při zvládání péče o dítě. Všichni respondenti se shodli v názoru, že služby jsou pro ně přínosné, potřebné a jejich rozsah postačující. S tímto názorem se ztotožňují i pracovníci daného zařízení. Ti ale také upozorňují na některé problémy uživatelů, jako jsou drogová závislost, osobnostní vybavení a dovednosti uživatelů a zneužívání služeb ze strany uživatelů. Tyto problémy pak negativně ovlivňují dosažení společného cíle, kterým je úspěšné začlenění uživatelů do společnosti.

Z výsledků získaných z provedených rozhovorů lze formulovat následující hypotézy:

H1: Pracovník DNPC je pro uživatele nepostradatelný.

H2: Většina uživatelů DNPC je s poskytovanými službami spokojená a nemá k nim výhrady.

⁹⁴ Příloha č. 2

6. Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo prostřednictvím polostrukturovaných rozhovorů vedených s uživateli Domu na půl cesty v Kynšperku nad Ohří a pracovníky daného zařízení zjistit, jaká je aktuální sociální situace uživatelů. Jaké jsou jejich potřeby a zda služby, které jsou jim poskytovány, dostatečně tyto potřeby pokrývají. Pro objasnění a pochopení sociální situace uživatelů bylo důležité poznat důvody, které je do DNPC přivedly a faktory, které je ovlivnily. Touto problematikou se zabývám v teoretické části práce. Vymezuji v ní cílovou skupinu DNPC, popisuji společné faktory, které sehrály významnou roli na cestě uživatelů do DNPC. Zmiňuji rodinu a upozorňuji na její nepostradatelnou roli na vývoji a utváření osobnosti každého jedince. Dále se zaměřuji na ústavní výchovu, její rizika a následky. Popisuji problémy mladých lidí opouštějících ústavní zařízení. Jejich sociální nepřipravenost, ekonomickou nesamostatnost a chybějící emocionální podporu. V důsledku toho, pak také jejich často problematické začlenění do společnosti. Upozorňuji na možnosti služby dům na půl cesty, která může těmto mladým lidem pomoci. Dále představuji konkrétní Dům na půl cesty v Kynšperku nad Ohří a služby, které svým uživatelům poskytuje.

V praktické části práce shrnuji rozhovory s uživateli, které jsou v některých případech doplněny názorem či pohledem pracovníků DNPC. Rozhovory byly vedeny formou polostrukturovaných rozhovorů. Jako podklad pro rozhovory jsem připravila soubor základních okruhů a doplňujících otázek. Jednotlivé okruhy otázek se týkali života uživatelů před DNPC, života v DNPC, poskytovaných služeb a života po DNPC. Z výsledků rozhovorů vyplynulo, že na tíživé sociální situaci se podílí chybějící rodinné zázemí, bydlení, nezaměstnanost, finanční potíže a také velkou měrou osobnostní vybavení a dovednosti uživatelů. Uživatelé shodně uvádějí, že hlavními důvody, pro které vyhledali pomoc DNPC byla potřeba bydlení, finanční potíže, nezaměstnanost a chybějící rodinné zázemí. Oceňují pomoc a podporu, které se jim dostává ze strany pracovníků. Tuto pomoc vyhledávají zejména při řešení svých osobních záležitostí, kontaktu s úřady a rodinou, při péči o dítě a domácnost a při řešení finančních potíží. K poskytovaným službám, jejich rozsahu a ke spolupráci s pracovníky daného zařízení

nemají výhrady. Služby vnímají jako potřebné a jejich rozsah postačující. Pracovníci zařízení upozorňují na některé problémy, které negativně ovlivňují práci s uživateli, jejímž cílem je dosažení úspěšné integrace uživatelů do společnosti. Zmiňují drogovou závislost, osobnostní vybavení a dovednosti uživatelů a zneužívání služby ze strany některých uživatelů, kteří požadují pouze ubytování a možné výhody plynoucí z poskytovaných služeb. Přesto však je z rozhovorů zřejmé, že služby vnímají jako potřebné, smysluplné a jejich rozsah postačující.

Okruhy otázek pro polostrukturované rozhovory s uživateli a pracovníky DNPC, jakož i kazuistiky uživatelů a záznamy rozhovorů s pracovníky uvádím v přílohách práce.

Díky psaní své bakalářské práce jsem měla možnost hlouběji poznat život uživatelů DNPC. Seznámit se s jejich osudy a pochopit příčiny jejich jednání. Do jisté míry jsem se utvrdila v názoru, že bez znalosti věci nelze šmahem tyto mladé lidi odsoudit. Tak, jak to slyším ve svém okolí. Oceňuji rovněž práci pracovníků daného zařízení, kteří s trpělivostí poskytují uživatelům pomoc a podporu v jejich nelehké situaci. Na základě znalostí a zkušeností získaných v souvislosti s touto prací vnímám i já služby DNPC jako potřebné. Jak jsem již uvedla, řešení dané situace vidím především v sanování rodiny a v případě nutnosti v preferenci pěstounské péče před péčí ústavní.

7. Seznam použitých zdrojů

ČESKO. Vyhláška č. 505 ze dne 15. listopadu 2006, kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 164, s. 7021 – 7056. Dostupná také z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/sbirka/2006/sb164-06.pdf>. ISSN 1211-1244.

ČESKO. Zákon č. 108 ze dne 14. března 2006 o sociálních službách. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2006, částka 37, s. 1257 – 1289. Dostupný také z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/7372/108_2006_Sb.pdf. ISSN 1211–1244.

Český statistický úřad: *okres Sokolov* [online]. ČSÚ©2012 [cit. 8.4.2012]. Dostupné z: http://www.czso.cz/xk/redakce.nsf/i/okres_sokolov

BECHYŇOVÁ, Věra. *Sanace rodiny*. Praha: Portál, 2011. 151 s. ISBN 978-80-262-0031-4.

DISMAN, Miroslav: *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum: Praha, 2002. 374 s. ISBN 978-80-246-0139-7.

FOLDA, Jan, ed. *Systém náhradní péče o děti a mladistvé & následné péče o mladé lidi odcházející z náhradní péče v České republice*. [online]. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2009. s.4 [cit. 3.12.2011]. ISBN 978-80-254-4799-4. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/res/data/002/000503.pdf>

GOTTWALDOVÁ, Martina: Dlouhodobá příprava dětí s nařízenou ústavní výchovou na vstup do samostatného života: Metodická příručka Poradenského centra pro děti a mládež s nařízenou ústavní výchovou Centra J. J. Pestalozziho Chrudim. [online]. 2006, [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: http://www.otevridvere.cz/download/metodicka_prirucka.pdf

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál, 2008. 407 s. ISBN 978-80-7367-485-4.

HLOUŠEK, Milan. Brigádníci sesbírali celkem sto padesát kilo odpadu. In: *Sokolovský deník.cz* [online] 19.6.2011 [cit. 21.1.2012]. Dostupné z: http://sokolovsky.denik.cz/zpravy_region/brig20110619.html.

Hodnocení systému péče o ohrožené děti / archiv stránek MVCR.CZ, červen 2008 [online]. MVCR, © 2005 [cit. 5.11.2011]. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/archiv2008/dokument/2007/prevence/mladez1016.html>

KOKAISL, Petr: *Integrace dětí z dětského domova do běžného života*. [online]. © 2005 – 2012, cit [15.3.2012]. Dostupné z: http://krajane.czu.cz/geografie-nab/doku.php?id=integrace_deti_z_detskeho_domova_do_bezneho_zivota#fn__9

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. Praha: Grada, 2006. 368 s. ISBN 80-247-1284-9.

LERCH, Véronique. Na mně záleží: Mezinárodní kampaň zaměřená na odchod z náhradní péče. *Na mně záleží. SOS Children's Villages International* [online]. 2009, září (4) [cit. 9.3.2012]. Dostupné z <http://www.sos-childrensvillages.org/What-we-do/Child-Care/Quality-in-Care/Advocating-Quality-Care/Documents/Zpravodaj-nasledne-pece-definitivni-verze-web.pdf>

MACHÁČKOVÁ, Lenka. Formy náhradní péče o dítě podle zákona o rodině. AUPO: Acta Universitatis Palackianae Olomucensis, Fakulta Iuridica [online]. 2000, roč. 2 [cit. 2.10.2011]. ISSN 1212-107X. Dostupné z: http://publib.upol.cz/~obd/fulltext/Iuridica2/Iuridica2_15.pdf

MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.

MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994. 98 s. ISBN 80-85282-83-6.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace*. Praha: Psychické centrum, 1997. 69 s. ISBN 80-85121-89-1.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Náhradní rodinná péče*. Praha: Portál, 1999. 183 s. ISBN 80-7178-304-8.

MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: SLON, 1999. 159 s. ISBN 80-85850-76-1.

MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence*. Praha: Portál, 2003. 336 s. ISBN 80-7178-771-X.

MATOUŠEK, Oldřich, Jana KOLÁČKOVÁ a Pavla KODYMOVÁ (eds.). *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.

MATOUŠEK, Oldřich. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2008. s. 209. ISBN 978-80-7367-502-8.

MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2008. 271 s. ISBN 978-80-7367-368-0.

MATOUŠEK, Oldřich a Hana PAZLAROVÁ. *Hodnocení ohroženého dítěte a rodiny*. Praha: Portál, 2010. 182 s. ISBN 978-80-7367-739-8.

MPSV.CZ: Náhradní výchova [online]. MPSV, © 2009 [cit. 2.1.2012]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7297>

NĚMEC, Jirí. Mladiství delikventi, trest odnětí svobody a resocializace. In: JEDLIČKA, Richard, Petr KLÍMA a Jaroslav KOŤA. *Děti a mládež v obtížných situacích*. Praha: Themis, 2004. s. 322. ISBN 80-7312-038-0.

PISÁR, Robert. *Domácí řád Domu na půl cesty Kynšperk nad Ohří a Nebanice*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

PISÁR, Robert. *Smlouva o poskytnutí služby sociální péče v Domě na půl cesty v Kynšperku nad Ohří*. Interní dokument. Pomoc v nouzi o. p. s., 2011.

PISÁR, Robert a kol. *Metodika pro poskytování služby sociální péče v DNPC*. Interní předpis. Pomoc v nouzi, o. p. s., 2011.

PLCH, Robert. Vstříc úspěšnému startu do dospělosti. *Sociální práce* [online]. 2003, 2 (10) [cit. 4.3.2012]. ISSN 1213-624. Dostupné z: <http://socialniprace.cz/soubory/2003-2-091001164720.pdf>

ŠKOVIERA, Albín. *Dilemata náhradní výchovy*. Praha: Portál, 2007. s. 34. ISBN 978-80-7367-318-5.

ŠMÝD, Pavel, ed.: *Metodická příručka pracovního programu pro klienty Domu na půli cesty ve Velkém Dvoře u Pohořelic*. Brno: Sdružení pěstounských rodin, 2008. 81 s.

ŠULOVÁ, Lenka. Psychická deprivace a traumatizace. In: BECHYŇOVÁ, Věra a kol. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*, Praha: Ireas, 2007. 229 s. ISBN 978-80-86684-47-5.

VOJTOVÁ, Věra. Kapitoly ze základů etopedie. In: PIPEKOVÁ, Jarmila. *Kapitoly ze speciální pedagogiky*. Brno: PAIDO, 2006. 401 s. ISBN 978-80-7315-198-0.

8. Klíčová slova

dům na půl cesty

potřeby

rodina

ústavní výchova

uživatel

9. Přehled příloh

Příloha č. 1 – Okruhy otázek pro uživatele DNPC

Příloha č. 2 – Kazuistiky uživatelů DNPC

Příloha č. 3 – Okruhy otázek pro pracovníky DNPC

Příloha č. 4 – Rozhovory s pracovníky

Příloha č. 1: Okruhy otázek pro polostrukturovaný rozhovor s uživateli DNPC

Okruh č. 0: Identifikační údaje

- jméno, věk, rodinný stav, počet dětí, pobyt.

Okruh č. 1: Život před DNPC

1. Jaký byl Váš život před pobytem v DNPC?
2. Co Vás vedlo k tomu, že jste vyhledal pomoc DNPC?
3. Jakým způsobem jste se o službě DNPC dozvěděl?

Okruh č. 2: Život v DNPC

4. Jste v kontaktu s rodinou?
5. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
6. Jste zaměstnán?
7. Jaký je Váš zdroj příjmů?
8. Co považujete v současné době za svůj největší problém?

Okruh č. 3: Služby DNPC

9. Co jste očekával od DNPC?
10. Byl jste informován o možnostech služby DNPC?
11. Využíváte pomoci pracovníků DNPC?
12. S čím Vám pracovníci nejčastěji pomáhají?
13. Máte pocit, že Vám pracovníci pomáhají dostatečně?
14. Máte k pracovníkům důvěru?
15. Máte nějaké připomínky k Vašemu pobytu v DNPC?
16. Myslíte si, že rozsah služeb DNPC je postačující nebo něco postrádáte?
17. Myslíte si, že služba DNPC je potřebná?

18. Naplňuje služba DNPC Vaše očekávání?

Okruh č. 4: Život po DNPC

19. Jaké jsou Vaše plány do budoucna?

Příloha č. 2: Kazuistiky uživatelů DNPC

RESPONDENT Č. 1

Jméno: Lenka
Věk: 23 let
Rodinný stav: svobodná
Počet dětí: 2; věk 2,5 roku a 1,5 roku
Pobyt: druhý, 4. měsíc
Datum rozhovoru: 13. 2. 2012

Lenka vyrůstala pouze s matkou, otce nepoznala. Má o sedmnáct let starší sestru, která od svých sedmnácti let žije samostatně. Ve čtrnácti letech byla umístěna do Dětského domova v Mariánských Lázních pro alkoholismus matky. Zde začala studovat střední školu - obor servírka. V osmnácti letech opustila dětský domov: „*Takový to, v osmnácti moje svoboda, můžu jít pryč. Šla jsem bydlet s kamarádkou a vznikl ten „průser“.* Už vás nikdo do školy nebudí, nemusíte vstávat, máte volnost a školu jsem nedodělala.“ Pronájem bytu finančně nezvládala, začala mít problémy s drogami a skončila na ulici. V té době otěhotněla. Narodil se jí syn a v porodnici v Chebu požádala sociální pracovníci o pomoc s tím, že nemá kam jít a nechce přijít o syna. Ta jí zprostředkovala přijetí do DNPC v Kynšperku nad Ohří. Zde se seznámila s otcem svého druhého dítěte. Po třech měsících pobytu v zařízení DNPC opustili a žili v pronajatém bytě v Sokolově.

Vzhledem k tomu, že partner přišel o práci a Lenka byla na mateřské dovolené, přestali situaci finančně a následně i partnersky zvládat. Rozešli se a Lenka se po třech letech vrátila zpět i se svými dvěma syny do DNPC.

V současné době je v kontaktu se svou sestrou, kterou navštěvuje a vnímá ji jako vzor. Rovněž se upravily její vztahy s matkou, která po absolvovaném protialkoholním léčení abstinuje. Bydlet u matky nechce z obavy, že by soužití pro obě bylo náročné a mohly by se opět dostat do konfliktu. Uvádí: „*Mamka je už starší, je jí 60 a starší lidi mají rádi klid. A já se dvěma dětma? To by bylo těžký. Nechci, abysme se dostali do*

konfliktu. “ S otcem staršího syna není v kontaktu vůbec, s otcem mladšího syna se stýká zřídka.

Lenka má základní vzdělání. Dosud nikdy nepracovala v trvalém pracovním poměru, pouze příležitostně ve formě brigád. V současné době je na rodičovské dovolené.

Zdrojem jejích příjmů jsou sociální dávky. Otcové děti na výživné nepřispívají. Tuto záležitost momentálně řeší soudně. Hospodaření s penězi celkem zvládá: *„Když jsem přišla, tak to nebylo úplně ono, ale už se do toho začínám dostávat. Tady mi poradí. Doma jsem udělala oběd za dvě stovky a tady nás naučí za dvě stovky udělat obědy tři. To je obrovský plus.“*

Lenka do své plnoletosti pobývala v dětském domově. Tam na odchod do běžného života nebyla připravována: *„Co se týče ze stránky školy tak jo, ale co se týče jakoby do života, když jdete z toho dětského domova, tak si moc jakoby nevemete, tam je o vše postaráno.“*

Obavy má ze své drogové závislosti. *„Já jsem v tomhleto ještě taková slabá. Když jsem sama, tak mi to nedělá problém, ale když se dostanu do špatné společnosti a někdo mi to nabídne, tak já jsem slabší, to chvíli trvá, než má člověk to sebevědomí a dokáže říct ne.“*

Protože již v DNPC pobývala, věděla, jaké služby zde poskytují a co může očekávat. To byl i jeden z důvodů, proč pro vyřešení své situace zvolila tuto možnost. K pobytu v zařízení udává: *„V DNPC jsem každopádně získala. Kdybych nezískala podporu, tak bych nebydlela tři roky ve svém bytě. Tady se člověk vypracuje a naučí určité zodpovědnosti a tak.“* V DNPC ji nic nechybí. Pomocí pracovníků DNPC využívá zejména k vyřizování osobních záležitostí jako je vyřizování výživného na dítě či zprostředkování návštěvy lékaře. Spolupráci se zaměstnanci vnímá pozitivně. Potřebuje-li pomoc, může se obrátit na všechny zaměstnance, preferuje ženy. *„Ty tu jsou přes den a přeci jenom, když máte nějaké osobní problémy nebo s dětma, tak vám lepší rozumí. A taky pan vedoucí, ten vám pomůže, vysvětlí, když něčemu nerozumíte.“* K těm má také největší důvěru. Jako přínosné uvádí zejména individuální plánování *„Víte, co máte udělat, že na to nezapomenete, že se vypracujete.“*

Výhrady má ke kamerovému systému, vnímá jej jako určitou ztrátu soukromí. „*Já vím, že to je kvůli naší bezpečnosti, že se sem nikdo cizí nedostane, ale máte pocit, že jste pořád pod kontrolou.*“ ale chápe, že je zde nainstalován z důvodu bezpečnosti uživatelů. Další připomínka se týká pořádku a úklidu společných prostor. Dodává ale, že to je především záležitost domluvy samotných uživatelů. Celkově službu DNPC vidí jako přínosnou a potřebnou.

Do budoucna chce sobě i dětem vytvořit zázemí, najít si byt. Po rodičovské dovolené nastoupit do zaměstnání, zajistit dětem mateřskou školu. O novém vztahu zatím neuvažuje.

RESPONDENT Č. 2

Jméno: Libor
Věk: 24 let
Rodinný stav: svobodný
Počet dětí: bezdětný
Pobyt: první, 1. měsíc
Datum rozhovoru: 20. 2. 2012

Libor žil společně se svými rodiči a mladší sestrou. Byl delší dobu nezaměstnaný, a proto byl rád, když se mu podařilo najít zaměstnání. Vzhledem k tomu, že nechtěl přijít o práci, přistoupil na prosbu majitele firmy a vzal si půjčku, aby dle jeho slov: „*Pomohl firmě a zachránil ji před krachem.*“ Do zástavy tak dal dům, který mu darovali prarodiče, kteří předpokládali, že v něm dožijí. Když si uvědomil, co udělal, a že byl využit jako „bílý kůň“, chtěl z celé záležitosti odstoupit. Na to byl osm měsíců zadržován ve firmě. Podařilo se mu utéct a celou záležitost nahlásit na policii. Vrátil se domů, ale celá rodina se od něj odvrátila. Situaci neunesl, psychicky se zhroutil a po druhém pokusu o sebevraždu byl pět měsíců hospitalizován v Psychiatrické léčebně v Dobřanech. Odtud byl v lednu 2012 propuštěn a poté uvádí: „*jsem se byl přihlásit na Úřad práce a pak na sociálce. Na sociálce mi pomohli tím, že mi dali jednorázovou*

pomoc tisíc korun, a doporučili mi jít sem.“ Od té doby pobývá po týdenním pobytu v DNPC Nebanice v DNPC v Kynšperku nad Ohří. Uvědomuje si tíživost své situace. Rodinný dům prarodičů je předmětem exekuce. Z rodiny je v kontaktu pouze s matkou, uvádí: *„Máma se mnou trochu mluví, ale jinak z rodiny nikdo. Ty mi nepomůžou a ani se nedivím, za to co jsem udělal.“* od které neočekává pomoc, ostatní jej stále odmítají.

Je vyučen jako kuchař. V současné době je nezaměstnaný, je přihlášen na úřadu práce. Chce pokračovat ve studiu a získat maturitu a poté podnikat, proto si podává přihlášku na Střední živnostenskou školu v Sokolově. Účastní se sociálně terapeutických činností v DNPC.

Zdrojem jeho příjmů jsou sociální dávky, které mu nestačí na pokrytí jeho potřeb. Má velké dluhy, které chce podle možností splácet. V současné době splácí pouze dluh u zdravotní pojišťovny. Uvádí: *„Jsem smířený, že o ten barák přijdu, protože co tam je ta částka, to se nedá splácet.“* Výši svých dluhů blíže nespecifikoval.

Jako svůj největší problém uvádí dluhy a odmítání ze strany rodiny. S životem v DNPC je spokojený. O možnostech služby DNPC byl informován. *„Když jsem sem přišel, tak jsem podepsal smlouvu a dostal jsem domácí řád. Pan vedoucí mi všechno řekl, a když něco nevím, tak se můžu vždycky zeptat“.* Cítí v pracovnících oporu. Může si promluvit o svých problémech, svěřit se svými plány a získat radu, pomoc případně náhled na své možnosti. *„S kolegou jsme chtěli svůj DNPC, měli jsme rozhovor s paní M. a ta nám vysvětlila, že je to pro nás velké sousto. Nemáme školy ani peníze a tak.“* Rovněž oceňuje pomoc při vyřizování své žádosti o přijetí ke studiu na střední škole (možnost využití internetu, vytištění potřebných formulářů, zapůjčení telefonu k dojednání schůzek). Momentálně vnímá svůj pobyt v DNPC velmi pozitivně, nemá žádné výhrady k poskytované službě *„Jsem tu chvíli a jsem rád, že mám, kde být.“* S ostatními uživateli si rozumí, pomáhají si, nic mu nechybí. Uvádí, že získal určité zázemí, střechu nad hlavou a doufá, že celou svou situaci za podpory pracovníků DNPC vyřeší.

Jeho plány do budoucna jsou osamostatnit se, dostudovat, případně si najít zaměstnání, byt a zejména napravit vztahy s rodinou.

RESPONDENT Č. 3

Jméno: Anna
Věk: 21 let
Rodinný stav: svobodná
Počet dětí: bezdětná
Pobyt: druhý, 6. měsíc
Datum rozhovoru: 15. 2. 2012

Anna žila do svých patnácti let s matkou a otčímem a dvěma nevlastními sourozenci. V patnácti letech jí zemřela matka. V sedmnácti letech se pro neshody s otčímem a jeho novou partnerkou odstěhovala. Pobývala různě po kamarádkách, až skončila na ulici. Uvádí: *„U kamarádky jsem už nemohla být a skončila jsem nakonec na ulici. Neměla jsem práci, peníze ani kam jít“*. Na radu kamarádky našla pomoc v DNPC. Zde jí pomohli vyřídit potřebné doklady, našla si zaměstnání v „ramínkárně“, pronajala si byt. Po třech letech byla ze zaměstnání propuštěna, nezvládala platit pronájem bytu a opět se opakoval pobyt u kamarádek a na ulice. Nakonec se vrátila zpět do DNPC.

S nikým z rodiny neudrhuje kontakt, stálého přítele nemá.

Má základní vzdělání, nedokončila učební obor kuchař – číšník a nyní je více než půl roku bez zaměstnání. *„Všude mám životopisy, vypsaný dotazníky, chodím na pracák a prostě nic, práce není vůbec.“* V současné době si podala přihlášku na Střední živnostenskou školu v Sokolově, aby si dokončila vzdělání a lépe se uplatnila na trhu práce.

V současnosti je živa ze sociálních dávek. Splácí dluh za ubytování v DNPC z minulého roku a dluh u zdravotní pojišťovny. Výši blíže neuvedla. Snaží se s penězi cca 2100,- Kč měsíčně, vyjít, ale jak uvádí, jde to těžce. Pro zvýšení příjmu pracuje v dílně DNPC, kde se vyrábějí šperky, nebo prodává v krámku Kocábka.

Jako svůj největší současný problém uvádí práci. *„Když budu mít práci, tak bych si chtěla vzít nějaký byt a už začít tak trochu normálně žít.“*

Poskytovaná služba odpovídá jejím očekáváním, neboť je zde již opakovaně K životu v DNPC udává: „*Já jsem přišla z ulice, já to tady beru jako svůj domov.*“ S ostatními uživateli nemá spory. Ke spolupráci s pracovníky uvádí: „*Dá se se všema mluvit, hlavně s panem vedoucím. On je takovej, že když něco, tak vás nenechá být, on vám pomůže, když může.*“ Důvěřuje všem, ale preferuje vedoucího zařízení a ženy.

Připomínky má pouze k návštěvním hodinám, které by chtěla rozšířit. Vzhledem k tomu, že žila již samostatně, výraznější pomoc nevyžaduje. Pomáhá matkám s dětmi. Celkově je v DNPC spokojená, službu vnímá jako potřebnou.

Do budoucna chce začít „*tak trochu normálně žít*“. To představuje najít si práci a následně vlastní bydlení a osamostatnit se.

RESPONDENT Č. 4

Jméno: Milan
Věk: 19 let
Rodinný stav: svobodný
Počet dětí: bezdětný
Pobyt: první, 5. měsíc
Datum rozhovoru: 15. 2. 2012

Milan vyrůstal v neharmonickém prostředí s matkou, která často střídala partnery. Má pět sourozenců, jak uvádí, dva od táty a tři od mámy. S otcem je od svých tří let v minimálním kontaktu a jejich vztah není takový, že by jej požádal o pomoc.

Důvodem jeho příchodu do DNPC byli neshody s matkou. „*Nadělal jsem dluhy a mamka mi řekla, že nebude platit mé dluhy a druhý důvod, měla toho přítele, dal jí na vybranou. Buď já, nebo on a vybrala si jeho a já jsem skončil tady.*“ O DNPC se dozvěděl od matky. Uvádí: „*O tý možnosti bydlet tady mi řekla máma. Tak jsem to šel zkusit a jsem za to strašně rád.*“. Po týdnu stráveném v DNPC Nebanice je od září 2011 v DNPC v Kynšperku nad Ohří.

Osobou nejbližší je mu starší sestra, s kterou je v kontaktu. S matkou se téměř nestýká. Stálou přítelkyni nemá a vzhledem ke své situaci ji ani nechce.

V současné době studuje třetím rokem Střední živnostenskou školu v Sokolově obor kuchař - číšník. Chtěl by pokračovat ve studiu, získat maturitu a pokusit se o vysokou školu.

Jeho příjem tvoří sociální dávky a výživné od otce a matky. Podle možností si jej zvyšuje v dílně DNPC. Brigády nevyhledává, chce se soustředit na školu.

Hospodaření s penězi zvládá, splácí svůj dluh z brigády. „*Není to tak jednoduchý, ale dá se to.*“

Za svůj největší problém považuje vztah s matkou. Těžce se vyrovnává s tím, že matka dala přednost novému partnerovi a on musel odejít z domova. V době největší krize se vrátil k drogám, se kterými experimentoval před dvěma roky, aby se dle jeho slov „zklidnil“. Uvádí: „*Měl jsem problém s drogama. Tvrdý ne, ale kouřil jsem trávu. Začal jsem v 16 a skončil jsem v 17. Začal jsem zase z těch nervů. Jsem rád, že jsem se toho zbavil. Teď jsem čistej.*“

K pobytu v DNPC udává: „*Kdyby tady nebyla ta pravidla (Domovní řád), tak je tady blázninec.*“ S ostatními klienty vychází „*jak kdy*“. Ke spolupráci s pracovníky nemá žádné výhrady. Pomůžou, poradí, pokusí se, když to jde. Svůj pobyt vnímá pozitivně. „*Od té doby, co jsem sám, mám klid, tak jsem se i hodně zlepšil ve škole. Tady mi to vyhovuje. Chci si to všechno srovnat v hlavě.*“ Uvádí, že pobyt v DNPC naplňuje jeho očekávání. To jest.: „*hlavně střechu nad hlavou a klid*“. Výhrady ke službám neuvádí: „*Nevím, co změnit, mě to vyhovuje tak jak to je, já víc nepotřebuju.*“ Podle jeho názoru je služba potřebná a dostačující.

Jeho plány do budoucna se odvíjí od toho, jak úspěšný bude ve studiu. To je pro něj prioritou. Pokud nebude úspěšný, chce odejít do zahraničí nebo do Prahy, kde s matkou dva roky žil a kde se mu líbilo. Najít si práci, ubytování a cestovat.

RESPONDENT Č. 5

Jméno: Věra
Věk: 22 let
Rodinný stav: svobodná
Počet dětí: 2; věk 3 roky, 1,5 roku
Pobyt: třetí
Datum rozhovoru: 20. 2. 2012

Věra je Romka. Vyrůstala v rodině společně se svými pěti sourozenci. Poté se seznámila s otcem svých dvou dětí a pro neshody s rodinou odešla za přítelem. Neměli kde bydlet, a protože partner měl za sebou pobyt v dětském domově a v DNPC bydlel, odešla již těhotná za ním. Během prvního pobytu v DNPC v Kynšperku porodila. Poté DNPC opustili, žili v různých pronajatých bytech. Partner začal užívat drogy a následně se léčil ze své drogové závislosti v léčebně v Opavě. V té době situaci nezvládala. Neměla dostatek finančních prostředků, narodil se jí druhý syn se sluchovým postižením. Opět požádala o přijetí do DNPC. Po návratu partnera pobyt v DNPC ukončila. Žili společně v pronájmu, vzhledem k tomu, že partner nepracoval a opět podlehl své drogové závislosti, situaci finančně nezvládali. Vrátila se zpět do DNPC. Zde se s partnerem, kterému byl pobyt v DNPC pro užívání drog ukončen, rozešla.

Jak jsem již uvedla, Věra je matkou dvou dětí. Starší dítě je v její péči, mladší dítě se sluchovým postižením je v současné době v pěstounské péči. Uvádí: „*Jsem v kontaktu, ale je to tady pro mě těžký. Chtěla bych ho mít tady, ale na druhou stránku vím, že to nezvládnou. Sotva zvládám to jedno. Je to i finančně náročný.*“

Věra je v kontaktu s vlastní rodinou i s matkou svého bývalého partnera. „*S mámou jsem v kontaktu, s ostatními o sobě víme, ale že bych chodila na návštěvu to ne. Jen s tou mladší, ta bydlí u mámy. S H. rodinou se taky stýkám, měla jsem tu na návštěvě tchýni.*“ Bydlet u nich nemůže a ani nechce. Stále nemá pevně vyřešený vztah s partnerem.

Věra má základní vzdělání. Dosud pracovala pouze krátce brigádně jako pomocná síla. Je na rodičovské dovolené.

V současné době je živa ze sociálních dávek a výživného na dítě. Hospodaření s penězi zvládá podle situace. Jak uvádí: „*Když jsem sama, tak jo. Když přijde H., já ho lituju, že je na ulici, já mu zas naletím a dám mu je. Ale teď už ne. Musím to zvládnout.*“ Když nezvládá svou finanční situaci, požádá o pomoc matku.

Svůj největší problém spatřuje ve vyřešení osobního vztahu s partnerem, a otázku bydlení a syna v pěstounské péči. Chtěla by se osamostatnit, ale má obavy, jak vše bude sama s dítětem zvládat.

V zařízení je již po třetí, takže si byla vědoma, co od pobytu může očekávat. K pobytu v DNPC uvádí: „*Je to tu dobrý, fakt dobrý, protože si s nima můžete promluvit o všem i o osobních problémech. Je s nima i sranda. A když vynadaj, tak si uvědomíte, že mají pravdu.*“ Využila nabídky zařízení a absolvovala na náklady DNPC kurz výroby vinutých perel, čímž si může zvýšit svůj příjem prodejem šperků v Kocábce. Pro lepší uplatnění na trhu práce, chce využít nabídky zařízení a získat řidičský průkaz. Podmínkou je její finanční spoluúčast a tak se snaží potřebnou sumu našetřit. Pracovníkům důvěřuje.

Připomínky má k úklidu kuchyně a společných prostorů. „*Problémy s úklidem se řeší na komunitě, ale to se asi nikdy nevyřeší, to je furt.*“ Další připomínka se týká zahrady, kde není vytvořené zázemí pro trávení volného času s dětmi. Dodává ale, že se na komunitě již dohodli, že pro zvelebení zahrady budou využity prostředky získané z benefičního koncertu. Jiné připomínky neuvádí.

Dítěti zajistila mateřskou školu. Chce si najít zaměstnání.

V současné době je pro ni prioritou zajistit dítěti mateřskou školu, aby si mohla najít zaměstnání a jiné ubytování.

RESPONDENT Č. 6

Jméno:	Luděk
Věk:	23 let
Rodinný stav:	svobodný
Počet dětí:	bezdětný

Pobyt: druhý, 2. měsíc

Datum rozhovoru: 18. 2. 2012

Luděk vyrůstal do 18 let v dětském domově. Poté pobýval jeden rok v DNPC v Javorníku. Na blízké farmě si našel zaměstnání i s ubytováním. Po několika měsících byl propuštěn, ocitl se bez prostředků a přístřeší na ulici. Začal krást, sám, nebyl členem party. Pro trestnou činnost (zejména krádeže) byl odsouzen k trestu odnětí svobody na dobu 2 let. Po propuštění byl přijat do DNPC v Nebanicích. Odtud po několika dnech odešel. Pohyboval se v Karlovarském kraji a využíval služeb Armády spásy a Farní charity. V té době se snažil získat práci a případné ubytování. To se mu nepodařilo, a proto v listopadu 2011 opět využil služeb DNPC v Nebanicích.

Od ledna 2012 je v DNPC v Kynšperku nad Ohří. S původní rodinou není v kontaktu. Pouze s nevlastní sestrou.

Luděk je vyučen v dvouletém oboru pěstitelství. Je dlouhodobě nezaměstnaný, pravidelně dochází na Úřad práce v Sokolově. V rámci sociálně terapeutických činností je zaměstnán v Kocábce.

Ke své finanční situaci udává: „*Ubytování mi platí sociálka, dostávám 3.410,-, 1.100,- zaplatím dluh u Providentu co jsem si vzal půjčku pro sestru a se zbytkem musím vyjít.*“ V případě finanční tísně využívá pomoci od uživatelů.

Jako svůj největší problém vidí svou současnou situaci – nezaměstnanost a bydlení.

Jelikož je v zařízení typu DNPC již potřetí, věděl, co může očekávat. Ke svému pobytu nemá žádné připomínky. S pobytem v DNPC je spokojen. „*Tady Vám pomůžou. Když jsem přišel z vězení, tak mi všechno se sociálkou pomohl vyřídit vedoucí.*“ K pracovníkům má důvěru a pomoc potřebuje s vyřizováním osobních záležitostí. Vzhledem k tomu, že má velice kladný vztah ke zvířatům, má v zařízení ve své péči kočku. S ostatními klienty vychází dobře, pomáhá hlídat děti uživatelů.

Do budoucna se chce osamostatnit. Najít trvalé zaměstnání a bydlení. Proto dochází pravidelně na úřad práce, vyplňuje dotazníky, rozesílá životopisy. „*S tím mi poradí tady.*“ V případě, že se mu nepodaří sehnat zaměstnání, chce pokračovat ve studiu, získat maturitu. Proto si podal přihlášku na Střední školu v Chebu.

Příloha č. 3: Okruhy otázek pro pracovníky DNPC

1. Co uživatelé očekávají od služby DNPC?
2. Jakým způsobem informujete uživatele o možnostech služby DNPC?
3. Využívají uživatelé služby DNPC? Mají o ně zájem?
4. S čím se na Vás uživatelé nejčastěji obracejí?
5. Jaké jsou, podle Vašeho názoru, největší problémy uživatelů DNPC?
6. Jaká je spolupráce s Vašimi uživateli?
7. Jaká je vzájemná důvěra či nedůvěra ve vztahu uživatel - pracovník?
8. Máte nějaké připomínky k službě DNPC?
9. Myslíte si, že rozsah služeb je postačující?
10. Myslíte si, že je služba DNPC potřebná?

Příloha č. 4: Rozhovory s pracovníky DNPC

PRACOVNÍK Č. 1

1. Co uživatelé očekávají od služby DNPC?

Hlavně bydlení, že se mají kde umýt, vykoupat, připravit si stravu a někteří, ne všichni, očekávají, že se naučí nové věci, že nastartují svůj život, že něco změní v životě. U matek, ne všechny, některé mají pocit, že je terorizujeme, mají snahu zlepšit péči o děti i o sebe sami.

2. Jakým způsobem informujete uživatele o možnostech služby DNPC?

Když volají tak telefonicky, když přijdou osobně, tak ho seznámíme s podmínkami přijetí. Jednou z podmínek je otestování na návykové látky (pervitin, THC). Je to i v Domácím řádu – tam jsou vnitřní pravidla. Ten mají u sebe. Pokud mají otázky, tak mu to pracovník vysvětlí. Ve smlouvě jsou také pravidla. Další z podmínek je účast na sociálně terapeutických činnostech. To je povinnost. Pokud to nechtějí respektovat, musí si najít jiné zařízení.

3. Využívají uživatelé služby DNPC? Mají o ně zájem?

Požádají o zprostředkování kontaktu s rodinou. Vezli jsme třeba klientku za matkou do Dobřan na návštěvu. Mají zájem o aktivity, které jsou organizovány DNPC – jako návštěva bazénu, Zoo v Plzni, opékání buřtů. Prostě sportovní a kulturní akce. V rámci zprostředkování kontaktu se společenským prostředím byli v Chebu na koncertě, a moc se jim tam líbilo. Taky Vánoce mívají moc hezký. Tombola, soutěže.

4. S čím se na Vás uživatelé nejčastěji obracejí?

Když mají něco rozbitého. Je to individuální. Se mnou se baví o všem., i o sexu. Když je něco trápí s klukama, přijdou na rady, partnerské soužití.

5. Jaké jsou, podle Vašeho názoru, největší problémy uživatelů DNPC?

Návykové látky, to jednoznačně. U matek nedůsledná výchova. Oni neví. Nejsou k tomu vedené, vychované.

6. Jaká je spolupráce s Vašimi uživateli?

Jak s kým. Tak půl na půl. Jednou jsou nahoře, jednou dole. Mají období, že jsou nahoře a zase spadnou dolů. Příklad A. Ta už byla ve startovacím bytě, vykašlala se na práci, začala pít a skončila v Nebanicích. Najít si zaměstnání je pro ně další problém. Vydržet v tom zaměstnání, nejsou vedeni k tomu, že je nějaká disciplína, autorita. Mají nereálné představy o životě a bydlení.

7. Jaká je vzájemná důvěra či nedůvěra ve vztahu uživatel - pracovník?

My jako pracovníci, myslím, že můžu mluvit za všechny, musíme si zhodnotit, co je a co není pravda. A nejdůležitější věc a hrozně podstatná je, že pracovník nesmí být naivní a všemu věřit. Oni to taky zkouší.

8. Máte nějaké připomínky k službě DNPC?

Trochu mě trápí, vím, že jsme služba i pro matky s dětmi, ale nejsou zde pro ně vhodné podmínky. Dům by měl mít společenskou místnost pro děti, matky by měli být odděleny od jednotlivců. Myslím si, že to na ně, hlavně děti, nemá dobrý vliv.

9. Myslíte si, že rozsah služeb je postačující?

Myslím, že ano. Myslím, že nad rámec než jiné služby. Hledají se dobrovolníci na pomoc k matkám s dětmi. Jeden pracovník nemá kapacitu na individuální práci. Třeba strávíte dva dny po úřadech s novým klientem, než všechno vyřídíte.

10. Myslíte si, že je služba DNPC potřebná?

Myslím, že ano. Protože všem nebylo naděleno, aby žili životem, že mají rodinu, co jíst,...

PRACOVNÍK Č. 2

1. Co uživatelé očekávají od služby DNPC?

To, že tady to dostanou všechno jako od maminky. Mají pocit, že dostanou všechno s úplným servisem. Drtivá většina z nich, jsou mazáci, kteří vědí, že něco dostanou.

2. Jakým způsobem informujete uživatele o možnostech služby DNPC?

Standardním způsobem. Vytisknutý v Domácím řádu, který obsahuje techniku provozu jako takovou. Když nevědí, tak jim to přiblížíme verbálně.

3. Využívají uživatelé služby DNPC? Mají o ně zájem?

Jak co. Některý věci jako třeba ten servis a ty služby, ty si vyloženě nárokují. Vždyť já mám nárok na potravinovou pomoc, ... Zapomenou, že mají vyřízené dávky, peníze utratí a pak se dožadují pomoci.

4. S čím se na Vás uživatelé nejčastěji obracejí?

No třeba, že jim někdo sebere nádobí, které si neuklidili. Přijdou si postěžovat, že dostali neoprávněně napomenutí. A na vztahy mezi sebou. Záleží na tom, kdo se tu sejde.

5. Jaké jsou, podle Vašeho názoru, největší problémy uživatelů DNPC?

Nedůslednost při vyřizování osobních věcí, protože jsou zvyklí na ten zajetej standard. Málokdo hledá aktivně práci, stále se jim to musí připomínat.

6. Jaká je spolupráce s Vašimi uživateli?

Zase jak kdy. Někteří jsou schopní akceptovat, co se jim řekne, někteří se brání spolupráci, jsou tu jak na hotelu. Vysvětlují, že i ten má svůj řád.

7. Jaká je vzájemná důvěra či nedůvěra ve vztahu uživatel - pracovník?

Můžu říct, čistě subjektivně, že ke mně důvěru mají. To je všechno. Důvěřuji, ale jsem opatrný. Zkušenost jsme měli, že nás tu jeden klient obral o velké peníze. A bylo to způsobené tím, že jsme mu důvěřovali a stalo se.

8. Máte nějaké připomínky k službě DNPC?

Bohužel je služba omezená prostředky, které společnost vydává. Sami si neumějí zábavu najít, jdou do Koruny. To je semeniště zla. Chlastá se tam, drogy jsou tam, jsou tam nekonformní figury. Když vím, že tam jsou, zbystřím, protože se vždy něco děje. Teď o víkendu se nám je povedlo vyvézt na koncert a byli spokojení. Je to všechno provázané s penězi. Kdyby se mohlo dělat takových akcí víc, ale jak jsem říkal, všechno je o penězích.

9. Myslíte si, že rozsah služeb je postačující?

Myslím, že ano. Ale pracák, sociálka, lékař, všude se musí dopravovat. Ono se řekne, dejte si stranou, ale když dostanou 2200,- a mají se za to stravovat, koupit si něco na sebe. Je to ambivalentní. Na jednu stranu je to dobrý, když jsou trochu stranou, aby nenajeli do starých kolejí, ale na druhou stranu nemáme prostředky, abysme je všude vozili.

10. Myslíte si, že je služba DNPC potřebná?

Určitě.

PRACOVNÍK Č. 3

1. Co uživatelé očekávají od služby DNPC?

Většinou jsou v situaci, že nemají kam jít. Rodina z různých důvodů nefunguje, u kamarádů také nemůžou být pořád, no a na ulici to lehký není. Takže hlavně hledají ubytování a místo, kde se můžou dát trochu dohromady.

2. Jakým způsobem informujete uživatele o možnostech služby DNPC?

Když k nám přicházejí, sepisujeme s nimi smlouvu a mají k dispozici domovní řád. Tam mají všechno, co se týká k pobytu v DNPC. Taky se můžou podívat na internet, ten mají k dispozici celý den a taky se můžou zeptat každého z pracovníků. Každé úterý je komunita a tam se to taky probírá.

3. Využívají uživatelé služby DNPC? Mají o ně zájem?

Záleží na tom, o co jde. Měli třeba možnost chodit zdarma na kurz němčiny. Nedochočil to ani jeden. Nemají vytrvalost. Teď dělají šperky nebo svíčky, ale zase, někteří to dělají, že musí.

4. S čím se na Vás uživatelé nejčastěji obracejí?

Pomáháme jim hodně vyřizovat věci týkající se úřadů jako je pracák, sociálka, škola. Někdy taky s osobními problémy, nebo když se dohadují mezi sebou.

5. Jaké jsou, podle Vašeho názoru, největší problémy uživatelů DNPC?

Největší problémy jsou drogy, nízké vzdělání, nezaměstnanost a kamarádi! Ale je taky otázka, jestli chtějí pracovat. Díky tomu, že mají nízké vzdělání, nemají moc na výběr a navíc za pár korun. Nemají pracovní návyky, mají problém ráno vstát, chodit pravidelně do práce. A když nechodí do práce, nemají peníze, ale za to mají dluhy.

6. Jaká je spolupráce s Vašimi uživateli?

Jak s kým. Někdo je v pohodě, chodí do školy, funguje. No a s některými jsou problémy skoro denně. Někdy to bohužel musíme řešit i za pomoci policie.

7. Jaká je vzájemná důvěra či nedůvěra ve vztahu uživatel - pracovník?

Důvěru si musíte získat. Snažím se jednat s uživateli na rovinu a to očekávám také od nich. Jednou je zklamete a už Vám nevěří. Ale to platí oboustranně. Můžu říct, že je to individuální. Některí se svěřují i s hodně osobními věcmi. Na

druhou stranu jsou uživatelé, kteří zapřou nos mezi očima. Jak říkám, důvěřuj, ale prověřuj.

8. Máte nějaké připomínky k službě DNPC?

Někdy mám pocit, že je zneužívána. Už se nám stalo, že tu byl klient do doby, než si vyřídil dávky. A pak, když dostal peníze, tak se tu už neukázal. Takže si tu pěkně zdarma žil.

9. Myslíte si, že rozsah služeb je postačující?

Ano.

10. Myslíte si, že je služba DNPC potřebná?

Ano. A když se podívám, jak to vypadá ve státě – nezaměstnanost, rodina taky už není, co bývala, drogy, ... Tak si myslím, že ještě i dlouho potřebná bude.

PRACOVNÍK Č. 4

1. Co uživatelé očekávají od služby DNPC?

Většina primárně ubytování, někteří, kteří zde již byli, možná pomoc při vyřizování svých osobních záležitostí. Třeba nedávno jsme pomáhali klientce vyřizovat výživné.

2. Jakým způsobem informujete uživatele o možnostech služby DNPC?

Při příjmu, když se s nimi vyřizuje potřebná agenda. Podepisují smlouvu a jsou seznámeni s domácím řádem. Tak to s nimi probírám, jestli všemu rozumějí a upozorňuju je, kdyby něčemu nerozuměli nebo chtěli ještě něco vysvětlit, tak můžou přijít.

3. Využívají uživatelé služby DNPC? Mají o ně zájem?

Jak kdo. Někteří to tu berou jako ubytovnu a nic jiného nechtějí dělat. Třeba sociálně terapeutické činnosti berou jako trest. Tak jim musíme pořád dokola

vysvětlovat, že je to dáno ze zákona, že se musí provádět a je to také ve smlouvě, kterou podepsali.

4. S čím se na Vás uživatelé nejčastěji obracejí?

Často se svými osobními problémy. Potřebují někoho, komu se mohou svěřit. Chtějí poradit někdy s vařením, někdy se školou, s financemi. To je různé.

5. Jaké jsou, podle Vašeho názoru, největší problémy uživatelů DNPC?

Téměř všichni mají za sebou zkušenost s drogami. Je tu málo pracovních příležitostí, takže nezaměstnanost. Těch problémů je víc. Ono také záleží, odkud přišli, co mají za sebou. Všeobecně jsou na tom hůř děti z dětských domovů. Neumějí se tak o sebe postarat jako ti z ulice. Mají nízké sebevědomí, hlavně děvčata. Jen aby nepřišli o partnera, nechají se klidně ponižovat nebo dokonce zneužívat. Jinak pro všechny platí, že žijí teď a tady. Neumějí plánovat, mají nereálné představy o životě.

6. Jaká je spolupráce s Vašimi uživateli?

Většinou dobrá. I když jsou tu uživatelé, s kterými toho moc nenaděláte. Nechtějí se ničeho účastnit, vše je problém, jsou nespolehliví. Na druhé straně jsou tu šikovní, zruční, rádi pomohou. Mají snahu na sobě pracovat.

7. Jaká je vzájemná důvěra či nedůvěra ve vztahu uživatel - pracovník?

No mám-li být upřímný, tak v otázce důvěry jsem opatrný. To je zkušenost. Někteří dokážou lhát tak opravdově, že jsem se už několikrát spálil.

8. Máte nějaké připomínky k službě DNPC?

Ani ne, i když si myslím, že v některých případech je zneužívaná hlavně těmi, kteří už takovým zařízením prošli.

9. Myslíte si, že rozsah služeb je postačující?

Ano. Myslím, že ano.

10. Myslíte si, že je služba DNPC potřebná?

Určitě ano, i když procento těch úspěšných není tak vysoké, ale i to málo za to stojí.